Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 126 (13615) | **1974 оной июниин 1, суббото** | Сэн 2 мүнгэн

МҮНӨӨДЭР— ҮХИБҮҮДЫЕ ХАМГААЛХА УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

...ЫН ЖАРГАЛ. С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ТАБА ҺАРЫН ТҮСЭБ— ДОЛООН ХОНОГООР УРИД

«Забайкаллес» комбинадай коллектив таба һара соо 1.760 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаря долоон хоногоор уридшалан дүүргэбэ. Һарын дүүрэтэр үшөө оло мянган кубометр модон түсэбһөө гадуур бэлэдхэгдээ. Баргажанай, Хурамхаанай, Хандагатайн леспромхозуудай коллективүүд майн 22-һоо июнь һарын түсэбөөр хүдэлжэ байна.

Хандагатайн леспромхозой суута модошон Социалис Ажалай Герой А. П. Кудряшов, Хурамхаанай леспромхозой бэрхэ модошон Ленинэй орденто В. П. Парамонов гэгшэд 1976 оной түсэбөөр модо бэлэдхэжэ эхилһээр үнинэй. Инмэ ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд комбинадай леспромхозуудта олон. Эдэнэй дүй дүршэлые халан абаһан бэшэшье хүдэлмэришэд амжалтатай һайнаар хүдэлжэ байна.

«Забайкаллес» комбинадай коллектив дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй түрүүшын хахадай даабари болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөнэй тугые дээрэ үргэнхэй.

Н. ТЮРНЕВ.

ТАРЯАЛАН, САБШАЛАНГАЙ УРГАСА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ТАЛААР ЮУН ХЭГДЭЭБ?

Габшагай хоёр һарын дүнгүүдһээ

Байгша ондо бүхы аймагуудта таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, газарай үрэжэл һайжаруулхын тула КПСС-эй обкомой бюрогой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор мартын 15-һаа майн 15 болотор габшагай хүдэлмэриин хоёр һара соносхогдоһон байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо хоёр һараһаа үлүүтэй саг үнгэрбэ.

КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада, партиин ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ бодото ажалаараа харюусан, республикымнай таряашад, механизаторнууд, луговодууд энэ үе соо таряалан, сабшалан дээрэ яһала ехэ хүдэлмэри хээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Партиин олонхи райкомууд, аймгүйсэдкомууд, хүдөө ажахын болон уһанай ажахын управленинүүд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ хоёр һарын туршада хүн зониие таряалан, сабшалан дээрэ олоор гаргажа хүдэлгэхэ, габшагай хүдэлмэри һайнаар эмхидхэхэ талаар яһала оролдолго гаргаа.

Эдэ бүгэдын ашаар майн 15-най мэдээгээр аймагуудта бүхыдөө **35,4 мянган гектар уһалагдадаггүй добо газарта һайрам тогтоогдоһон, бүлүүр станцинуудаар уһалагдаһан байна.** Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 11 мянган гектараар ехэ болоно. Тэрэшэлэн һубаг **ханаабуудһаа 13,8 мянган гектар таряанай газар уһалагдаа** гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо хоёр мянга шахуу гектараар ехэ газар уһалагдаба.

Бүхыдөө уһалагдадаг 104 мянган гектар сабшалангай 77,5 мянган гектарынь нэгэ дахин уһалагдаад байба. 9,3 мянган гектар малай бэлшээридэ шииг нойтон үгтөө гэхэ гү, али энэнь нёдондонойхидо орходоо 2,6 мянган гектараар ехэ болоно.

Машина техникэ олоор элсүүлэн табижа, **колхоз, совхозууд хамта 6805 гектарта үтэг** хээ гэхэ гү, али тэрэнь нёдондоной энэ үеынхиһөө 2,6 мянган гектараар ехэ болоно. Мүн нёдондонойхидо орходоо һураггүй ехэ газарта сабшалангай хүрьһэ һайжаруулха, модо шулууһаань сэбэрлэхэ, болдог дошо, бургааһа отолхо хүдэлмэри хэгдээ.

Энэ жэлдэ республикын олонхи колхоз, совхозууд Сэлэнгын аймагайхидай жэшээгээр хабар бүри эртэнһээ хойшо сабшалан, һайжаруулагдаһан бэлшээри хорёолхоор һургаар бэлдэжэ, ехэхэн газарта посхоод бариха аргатай болоо. Тингэжэ **хоёр һарын туршада хамтадаа 1000 километр посхоод бариха һургааг бэлдэгдээд,** 400 километр ута хашаан баригдаад байна. Илангаяа промышленна предприятинуудай, организаци, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд сабшалан, таряалан, бэлшээри хорёолхо хэрэгтэнь колхоз, совхозуудта горитой туһаламжа хүргөө.

Байгша оной ургасада туһа болохоор **сабшалан, таряалан дээрэ хамта 988 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаа,** тэрэнэйнь 565 мянган тоннонь хоёр һарын туршада зөөгдэһэн байна. Тэрэшэлэн **34 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдаа** гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 1,5 дахин ехэ үтэгжүүлгэ тараагдаба. **Энээнэй ашаар 120 мянган гектар эдлүүриин газар, тэрэ тоодо 70 мянган гектар таряалан, 50 үлүүтэй мянган гектар уһалагдадаг сабшалан үтэгжүүлэгдээ.** Республикын «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй организацинуудай оньһон техникын хүсөөр наг шэбхэ зөөхэ, минеральна үтэгжүүлгэ тарааха талаар нилээд ехэ ажал хэгдэһэн байна.

Гэхэтэй хамта бүхы дээрээ таряалан, сабшаланда наг шэбхэ зөөхэ хүдэлмэри удаанаар ябуулагдажа, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ багашаг гаргагдаа. Жэшээнь, Бэшүүрэй аймаг үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо 30 процентээр, Хяагтын — 50, Сэлэнгын — 75 процентээр бага шэбхэ зөөһэн байна. Имагтал эдэ гурбан аймаг габшагай хүдэлмэриин хоёр һарын туршада наг шэбхэ зөөхэ ажалые аали нобшоор үнгэргөө.

Зүгөөр **Захаамінай, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Хурамхаанай, Прибайкалиин, Хориин болон Хэжэнгын аймагуудай ажахынууд таряалан, сабшалангайнгаа ургаса дээшэлүүлхын түлөө нилээд ехэ хүдэлмэри хээ гэжэ тэмдэглэхэ шухала.**

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

НЭРЭДЭЭ ХҮРЭМӨӨР...

Республикын габьяата механизатор Цырендоржо Санжиевич Гармахановай хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригада туйлаһан амжалтаараа аймаг соогоо нилээд мэдээжэ болонхой юм. Энэ ажалша бэрхэ коллектив түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ гектар бүриһөө 12 центнер таряа хурааха социалис уялга баталан абаһан юм. Механизаторнууд урдаа табиһан зорилгонуудаа бодото дээрэнь дүүргэхын тула хабарайнгаа тарилгые богонихон болзорто, һайн шанартайгаар дүүргэхэ уряа доро ажаллаба. Бригадын гэшүүд энэ харюусалгатай хаһада хүдэлгэгдэхэ трактор болон хүдөө ажахын бусад техникээ түгэс бэлэн болгожо, хабарай тарилгын түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд, энэ шухала ажалаа һайнаар ябуулжа шадаа гэжэ эндэ онсо тэмдэглэмээр.

— Отделениимнай механизаторнууд эртынгээ тарилгые совхоз соогоо түрүүлэн дүүргэбэ. Ганса шэниисэ 1355 гектарта таригдаа. Хүн бүхэнэй хэжэ байһан ажалдаа эзэн ёһоор хандажа шадаһанай ашаар манда иимэ амжалта туйлагдаа. — гэжэ отделение эрхилэгшэ Валерий Степанович Цыбикжапов хөөрэнэ.

Мүнөө үедэ Доодо-Худанай механизаторнууд зелёнко, кукурузаяа түлэг тарижа байна. Энэ харюусалгатай ажалаа болзортонь, һайн шанартайгаар дүүргэхээр шиидэнхэй. Хабарай тарилгада ажаллажа байһан бригада, механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Мүрысөөнэй дүн 5 хоноод лэ согсологдожо, энэ хугасаада эрхимлэжэ гараһан хүндэ улаан вымпел дурасхаалта бэлэгтэйгээр барюулагдана.

Эртын ороoһото ургамалнуудые хараалһан болзорто, һайн шанартайгаар тарижа дүүргэхэ хэрэгтэ агрегадые даагшанарай дүй дүршэлтэй механизаторнуудай оруулһан хубитань ехэ. «50 лет Октября» совхозой үнинэй механизаторнуудай нэгэн Вагиз Вафинай агрегат эндэ онсо шалгарна. Вафинай агрегадта сеялкэшэдээр Сультимов, Леонов, Андриевский гэгшэд ажаллана. Ажалдаа амжалта туйлаһан энэ багахан коллективэй хүндэлэлдэ ажалай алдар солын туг үргэгдөө. Вагиз Вафинай агрегат табан хоногой туршада 200 гектарта тарилга хээ. Энэ ажалша коллектив үдэрэй туршада 40 гектарта тарилга хэдэг, зарим үдэрнүүдтэ халаанайнгаа даабари хоёр дахин дүүргэжэ шадана. Курбан-Гали Валиев, Виктор Гончаровой даадаг агрегадууд үдэр бүриингөө даабариие холо дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ илагшадай тоодо ябана. «МТЗ-50» трактораар сеялкэ шэрэһэн механизаторнууд А. М. Попов, Т. В. Власов болон бусадай ажалынь мүн лэ урагшатай һайн. Эдэ нүхэднай үдэрэйнгөө даабариие тус бүридөө 105—110 процент дүүргэжэ шадана.

Газар хахалха хүдэлмэридэ ажаллажа байһан механизаторнууд Петр Гармаев, Дугаржап Жапов, Ким Ширапов, Дамдинжап Чимитов, Александр Дриевский гэгшэд онсо шалгарна. Эдэ нүхэднай халаан бүхэнэйнгөө даабариие 110—120 процент дүүргэнэ.

Цырендоржо Санжиевич Гармахановай бригадада Хэжэнгын аймгүйсэдкомой культурын таһагай хүдэлмэрилэгшэд ехэ туһа хүргэнэ. Гончаровой даадаг агрегадта сеялкэшэд Буда Очиров, Василий Маханчеев, Ракша Юмдылыков гэгшэд ажаллахадаа, дүй дүршэлтэй хүнүүдһээ багашье гээгдэнэгүй. «Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэмнай соёлшод ехэхэн туһа хүргөө» гэжэ бригадын гэшүүд хүбүүд тухай омогорхон хөөрэлдэдэг. Залуушуул сүлөөтэй сагтаа полевой станда дайшалхы хуудаһануудые гаргана.

Хэжэнгын аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн энэ ажалша бэрхэ коллектив нёдондонойхиһоо бага бэшэ ургаса хураaха уряа доро ажаллана. Тэдэнэр хэлэһэн үгэеэ бодото хэрэгээр бэелүүлхын тула габшагай бэрхээр ажаллана.

А. ОЧИРОВ.
Хэжэнгын аймаг.

...ЭНЭ ТАСС ҺОНИН

...АБ СОЦИАЛИС ДЭБЖЭЛТЭ ...ДЭГ ПАРТИИН ГЕНЕРАЛЬНА ...КРЕТАРЬ, СИРИИН АРАБ ...СПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ *Хафез АСАДТА*

...дэтэ нүхэр Хафез Асад!

...риин ба Израилиин сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һал... тарааха тухай хэлсээнэй туйлагдаһантай дашарам... сэдьхэлээ хананги байһанаа, хүтэлбэриин та... ханинарайнгаа үмэнэһөө, мүн өөрынгөө зүгһөө ...йлхые хүсэнэб.

...раилиин булимтарагшадаар эзэмдэгдэһэн Сириин ... дайдые сүлөөлэлгын эхин тус хэлсээгээр табиг... Энэ хадаа Советскэ Союзай ба хани барисаата ... гүрэнүүдэй зүгһөө хододоо дэмжэгдэдэг Сириин ... эрэлхэг зоригто тэмсэлэй үрэ дүн мүн болоно.

...эгээр дашарамдуулан сэдьхэлээ ханаха ушар юуб ..., бүхы асуудалнуудаар, сэрэгүүдые хоёр тээшэнь ...ан тарааха хэлсээнэй бэлдэгдэжэ, хөөрэлдөөнүүдэй ...о байха үеэр Советскэ Союз ба Сири хододоо ..., адли хараа бодолтойгоор ябуулга хэдэг, тиихэдээ ... Зүүн зүгтэ амгалан тайбан байдал хангалгын ...туһые хүтэлбэри болгодог байһан юм.

...риин арад зон, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд оронойнгоо ...та национальна аша туһые аршалан хамгаалха хэ... залан сэхэ хараа бодол баримталдаг байгаа. Хэл... дотор бэшэгдэһэн уялгануудай удха шэнжэнь эндэ ...дэһэнэй гэршэ болоно.

...рэгүүдые хоёр тээшэнь һалгаан тарааха гээшэ 1967 ... эзэмдэгдэһэн бүхы араб нютагуудһаа Израилиин сэ...дые гаргуулжа, Палестинын араб арадай хуулита ...нальна эрхэ хангажа, Дүтын Зүүн зүгтэхи байда... тэсэслэн заһаруулха түрүүшын лэ алхам болохо ...аниинь элитэ.

...риин ба Израилиин сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һал... тараажа түгэсхэһэнэй һүүлээр, Женевскэ эб най...алай конференци энэ нютагай бүхы гүрэнүүдэй ба ...дай аюулгүй байдал найдамтайгаар хангаха зорил... гуримшуулгын бүхы асуудалнуудые тэрэ дары ха...үзэхэ, шиидхэхэ ёһотой байна.

...тын Зүүн зүгтэ зүб зүйтэй, бата бэхи эб найрам... хангахын түлөө тэмсэлдэнь Сириин Араб Республи... мүн хани барисаата бусад араб гүрэнүүдтэ Совет... Союз саашадаашье дэмжэлгэ үзүүлхэ байха гэжэ ...ин арадай найдахадань болохо.

Л. БРЕЖНЕВ,
Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна Секретарь.

...Рэй Верховно Соведэй делегаци Москвадаа бусаба

...ССР-эй Верховно Сове... Национальностьнуудай ...эй Гадаадын хэрэгүү... комиссиин түрүүлэгшэ, ...С-эй ЦК-гай Политбю... гэшүүндэ кандидат, ...С-эй ЦК-гай секретарь ... Пономарев толгойлог... СССР-эй Верховно ...эй делегаци США ошо... майн 30-да Москва... бусажа ерэбэ.

...Р-эй Верховно Соведэй депутадууд Г. А. Жуков, Л. М. Замятин, В. М. Кавун, З. П. Пухова, Б. И. Стукалин, Л. Н. Толкунов, А. Б. Чаковский гэгшэд делегациин бүридэлдэ орожо ошоһон байна.

Тус делегациие КПСС-эй ЦК-гай секретарь И. В. Капитонов болон бусад Внуковскэ аэродром дээрэ угтаа.

(ТАСС.)

ВЦСПС-эй ШАНГУУД

ВЦСПС-эй Президиум ажалаа эрдэм ухаанай заабариин ёһоор эмхидхэлгын ба гараар бүтээгдэдэг хүдэлмэри оньһожоруулгын талаар туйлагдаһан амжалтануудай түлөө ВЦСПС-эй 1974 оной шангуудые промышленностиин, барилгын, транспортын, хэлхээ холбооной ба хүдөө ажахын предприятинуудай, эмхинүүдэй коллективүүдтэ олгобо.

Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ улам дээшэлүүлхын тула орон доторхи предприятинууд ба эмхинүүдтэ ехэ хүдэлмэри ябуулагдана гээд тогтоол доторнь тэмдэглэгдэнэ. Энэ зорилгоор ажалай эмхидхэл улам һайжаруулха, хүдэлмэрилдэг газарай хэрэглэмжэ дүүрэн хангаха, ажалай хубаарал ба хамжаанай түрүү түхэл шэнжэнүүдые нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриин түрүүшүүл ба үүсхэлшэдэй хүдэлмэриин онол арганууудые дэлгэрүүлхэ гэхэ мэтэ тодорхой хэмжээ ябуулгануудые олохон коллективүүд тодорхойлон хараалжа байна.

Ажалаа эрдэм ухаанай заабариин ёһоор эмхидхэхэ хэрэгтэ эрхим һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһанай түлөө нэгэдэхи шангууд Ленинградай «Северный пресс» гэжэ заводой, Кировскэ шинын заводой, Московско түмэр замай Люблино-Сортировочное станциин коллективүүдтэ олгогдоо.

Гараар бүтээгдэдэг хүдэлмэри оньһожоруулгын талаар эрхим һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһанай түлөө нэгэдэхи шангууд Дегтяревай нэрэмжэтэ заводой (Владимирска область), Кузьминай нэрэмжэтэ «Днепроспецсталь» заводой (Запорожскэ область) коллективүүдтэ олгогдобо.

Бусад олон коллективүүд хоёрдохи, гурбадахи шангуудые абаха болоо.

ВЦСПС-эй шангуудта хүртэһэн предприятинуудай ба эмхинүүдэй 800 шахуу түрүү хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад «НОТ нэбтэрүүлхын тула эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилһэнэй түлөө», «Гараар бүтээгдэдэг ажал оньһожоруулхын тула эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулһанай түлөө» гэһэн, үбсүүндээ зүүхэ ВЦСПС-эй тэмдэгүүдээр шагнагдаа.

Союзна, республиканска ба нютагай мэдэлэй предприятинуудай ба эмхинүүдэй коллективүүд 1975 онһоо эхилэн, профсоюзуудай Центральна Комитедүүдтэй, тэрэшэлэн профсоюзуудай республиканска Соведүүдтэй нэгэн доро, ВЦСПС-эй шангуудта хүртэхын тула зууршалагдаха гэжэ тодорхойлогдоо.

(ТАСС).

Гадаадын делегацинуудай хүндэлэлдэ уулзалга эмхидхээ

БЕЛГРАД. (ТАСС). Югославиин Коммунистнуудай Союзай Түрүүлэгшэ И. Броз Тито СКЮ-гай X съездэ хабаадаһан гадаадын коммунис, хүдэлмэришэдэй, социалис партинуудай, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй ба бусад түрүү үзэл бодолто хүсэнүүдэй делегацинуудай хүндэлэлдэ уулзалга эмхидхээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко түрүүтэй КПСС-эй делегаци уулзалгада хабаадаба.

Дэлхэйн эдир хүгжэмшэд

Бүхы дэлхэйн хүгжэмдэ дуратайшуул һаяын үдэрнүүдтэ дахинаа Москва тээшэ анхаралаа хандуулжа байна. П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ табадахи уласхоорондын конкурс июниин 11-һээ июлиин 4 хүрэтэр Совет ороной ниислэл хотодо үнгэргэгдэхэнь. Энэ ехэ хэмжээ ябуулгада зорюулагдаһан пресс-конференци майн 30-да СССР-эй Культурын министерствэдэ үнгэргэгдөө.

СССР-эй культурын министр Е. А. Фурцева конкурс үнгэргэлгын гурим тухай журналистнуудта мэдээсэбэ.

Олон оронуудһаа ерэһэн элитэ мэдээжэ хүгжэмшэд жюридэ оронхой. Пианистнуудай конкурсоор — О. В. Тактакишвили, скрипачнуудай — Д. Ф. Ойстрах, виолончелистнүүдэй — Д. Б. Шафран, дуушадай — А. В. Свешников гэгшэд жюриин түрүүлэгшэнэрээр томилогдоо.

НЭГЭ ХҮН ШЭНГЕЭР

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, СССР-эй транспортна барилгын министр Е. Ф. КОЖЕВНИКОВТЭЙ уулзалга

Буряадай оперо болон баледэй театр соо уржадэр хүн зон олоор сугларанхай байба. Тэдэнэр Советскэ 516-дахи һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн **Евгений Федорович Кожевниковтэй** уулзаба.

СССР-эй транспортна барилгын министр **Е. Ф. Кожевниковэй**, партиин обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевой, республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Н. Б. Пивоваровай, мүн республикын бусад хүтэлбэрилэгшэд болон һунгагшадай түлөөлэгшэдэй сценэ дээрэ гаража ерэхэдэнь, һунгагшад тэдэниие халуун альга ташалгаар угтаһан байна.

Партиин Улаан-Үдын Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь **С. Н. Булдаев** депутадта кандидат Е. Ф. Кожевниковэй һунгагшадтай уулзалгада зорюулагдаһан суглаа нээжэ, тэрэнэй этигэмжэтэ нюур, «Электромашина» заводой инженер Б. П. Халтановта үгэ үгэбэ.

— Бидэнэр, һунгагшад, Евгений Фёдоровичые үнинэй мэдэнэбди, тэрэнэй түлөө нэгэнтэ бэшэ дуугаа үгөөбди, — гэжэ **Е. П. Халтанов** хэлэбэ. Нүхэр Кожевников һунгагшадайнгаа найдабари харюулна, захяа заабаринуудыень нягтаар дүүргэнэ. Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин харгы электрижүүлгэ, хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводые барилга, ЛВРЗ-гэй шэнэдхэн байгуулга, республикымнай газар дайдаар гараха Байгал-Амарай харгы барилгада бэлдэлгэ гэхэ мэтэ манай депутат Евгений Федоровичой аша үрэтэй ажал ябуулгын үрэ дүн мүн гэжэ этигэмжэтэ нюур мэдүүлээ.

Улаан-Үдын шэлэй заводой машинист, Ажалай Улаан Тугай орденто **В. Е. Петров,** Улаан-Үдын авиапредприятиин экипажай командир **С. М. Тарасов,** РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багша, Улаан-Үдын 1-дэхи һургуулиин багша **Г. В. Кузьминова,** хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой слесарь-хабсаргагшадай бригадые даагша **А. Н. Кудряшов,** Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой хабсаргагшадай бригадые даагша **В. А. Лысенко,** Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентка, ленинскэ стипендиат **Галина Цоктоева** үгэ хэлэхэ зууртаа, һунгагшадай зүгһөө хэдэн захяа заабаринуудые депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Е. Ф. Кожевниковтэ хэлээ. Улаан-Үдын аэропортые үргэдхэхэ, шэнэ аэровокзал бариха, һайн шанартай Черемшанска кварцит шэл үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэхын тула Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр шэнэ хүүргэ бариха тухай хэлэбэ.

Советскэ 516-дахи һунгуулиин округой һунгагшад һунгалтын үдэр бултадаа нэгэ хүн шэнги депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Евгений Федорович Кожевниковэй түлөө дуугаа үгэхэ байха гэжэ үгэ хэлэһэн нүхэд һунгагшадай зүгһөө найдуулаа.

Нүхэр Кожевников харюугай үгэ хэлэжэ, үндэр этигэл найдабари үзүүлһэнэйнь түлөө һунгагшадта үнэн зүрхэнэй баяр хүргөөд, тэдэнэй этигэл найдабари харюулха хэрэгтэ хүсэ шадалаа зорюулха байһанаа мэдүүлээ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Е. Ф. Кожевников үгэ хэлэнэ. 2. Уулзалгын үедэ.

Манай корр.

ПЕТР АЛЕКСЕЕВИЧ БЕЛИК

БурАССР-һээ Национальностьнуудай Советдэ һунгаха Хяагтын 521-дэхи һунгуулиин округһоо дэбжүүлэгдэһэн СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат

Пётр Алексеевич Белик Киевскэ областиин Обуховско районой Жуковцы тосхондо батрак айлай бүлэдэ 1909 ондо түрөө һэн. 1929 онһоо КПСС-эй гэшүүн.

Нюдарган баяшуулда хүлһэншэнөөр хүдэлжэ, ажалай амта үзэһэн байна.

17-той ябахадаа, Совет Армиин зэргэдэ һайн дураараа жагсаа. Удангүй улаан армеец Белик сэрэгэй училищида эльгээгдэбэ. Училищияа дүүргээд, взводой, ротын, һүүлдэнь батальоной, полкын, бригадын командир ябаа. Генеральна Штабай Академиин курс дүүргээ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн болотор Забайкалида алба хээ һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Баруун, Брянска, Баруун-Урда, Сталинградска, гурбадахи Белорусска фронтнуудта дайлалдаһан байна. Хэды дахин шархатаһан. Эрэлхэг зоригтой, дүй дүршэлтэй командир байһанаа харуулаа.

Эхэ оронойнгоо үмэнэ габьятай байһанайнь, Сталинград шадархи тулалдаануудта сэрэгэй соединениие шадамараар ударидаһанайнь түлөө 1943 оной февралиин 14-дэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Советскэ Союзай Герой гэһэн нэрэ зэргэ тэрээндэ олгогдоо һэн. Ленинэй хоёр орденоор, Улаан Тугай дүрбэн орденоор, Суворовой, Улаан Одоной орденуудаар, 16 медаляар шагнагданхай.

Дайнай һүүлдэ П. А. Белик механизированнэ дивизиин корпусой, танкова соединениин командир, бүлэг сэрэгэй Главнокомандалагшын нэгадахи орлогшо ябаа. 1966 онһоо хойшо П. А. Белик Забайкальска сэрэгэй округой командалагша болонхой.

47 жэл соо Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ алба хэхэ зуураа, П. А. Белик солдадһаа армиин генерал, мэдээжэ военачальник болотороо ургаһан байна. Сэрэгэй хүтэлбэрилэгшын ехэ дүй дүршэлтэй һэн тула тэрэ сэрэгэй дайшалхы шадабариие һайжаруулан дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа үгэнэ.

П. А. Белик партийна, советскэ органуудай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Нэгэтэ бэшэ ажалшадай депутадуудай нютагай Соведэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаһан. П. А. Белик СССР-эй Верховно Соведэй VIII зарлалай депутат байха юм.

«Гусиноозёрская» шахтын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад, Сэлэнгын аймагай Сэлэнгын совхозой хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон алба хаагшад, Хяагтын автотранспортна предприятиин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад, Хяагтын аймагай «Родина» колхозой колхозни-гууд һунгалтын урда үнгэргэгдэһэн суглаанууд дээрээ Буряадай АССР-һээ Национальностьнуудай Советдэ һунгаха Хяагтын 521-дэхи һунгуулиин округһоо Пётр Алексеевич Белигые СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлээ.

Нүхэд һунгагшад! Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй кандидат Пётр Алексеевич Белигэй түлөө нэгэ хүн шэнги эбтэйгээр дуугаа үгэе!

АРАДАЙ КАНДИДАДУУД

НИКОЛАЙ БУИНОВИЧ ПИВОВАРОВ

Буряадай АССР-һээ Национальностьнуудай Советдэ һунгаха Түнхэнэй 523-дахи һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат

Николай Буинович Пивоваров 1912 ондо Эрхүүгэй областиин Боохоной районой Шунта нютагта дунда шадалтай таряашан айлай бүлэдэ түрэһэн юм.

Николай Буиновичай намтар һургуулитай сэхэ холбоотой. Тэрэ 1930—1934 онуудта Эрхүүгэй областиин Боохоной районой, мүн Улаан-Үдэ хотын һургуулинуудта багшалаа.

1934 онһоо нүхэр Н. Б. Пивоваров Ленинградай индустриальна институдта (мүнөө М. И. Калининай нэрэмжэтэ Ленинградай политехническэ институт) һураа. Институт дүүргэһэнэйнгээ удаа Улаан-Үдын паровоз-вагон заһабарилгын заводой техническэ таһагай инженер-конструктораар хүдэлмэрилөө. Эндэ хүдэлжэ байхадаа КПСС-эй зэргэдэ ороһон байна.

Тиигээд 1945 ондо Николай Буинович Буряадай АССР-эй нютагай промышленностиин министерствын үйлэдбэриин-техническэ таһагые даагшаар хүдэлөө. Удаань главна инженерээр, министрэй орлогшоор томилогдоо һэн. 1951 ондо нүхэр Пивоваров республикын нютагай промышленностиин министрээр томилогдожо, энэ тушаалые 1957 он болотор даажа ябаһан шуу.

1957—1966 онуудай үедэ нүхэр Пивоваров Н. Б. Буряадай экономическа захиргаанай районой Арадай Ажахын Соведэй түрүүлэгшын орлогшоор, түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор, Зүүн Сибириин Арадай Ажахын Соведэй түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлөө.

Н. Б. Пивоваров эмхидхэхы мэргэжэлээр түгэс, нэтэрүү, үнэн сэхэ хүтэлбэрилэгшэ байһанаа бодото хүдэлмэреэрээ гэршэлэн харуулба.

1966 ондо нүхэр Пивоваров Н. Б. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор дэбжүүлэгдөө. Удангүй 1967 оной март һарада республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшээр томилогдоһон.

Николай Буинович Пивоваров манай республикын ажалшадта ехэ хүндэтэй, нэрэ алдартай болоһон ударидагша. Тэрэ хадаа СССР-эй Верховно Соведэй наймадахи зарлалай депутат, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн.

Эхэ оронойнгоо үмэнэ ехэ габьятай байһанайнгаа түлөө Октябриин Революциин, Ажалай Улаан Тугай, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудаар ба хэдэн медальнуудаар шагнагданхай. «Буряадай АССР-эй габьята инженер» гэһэн нэрэ зэргэ тэрээндэ олгогдоһон.

Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон алба хаагшад Ажалай Улаан Тугай ордента «Сибиряк» колхозой колхознигууд һунгалтын урда тээхи суглаанууд дээрээ Николай Буинович Пивоваровые Буряадай АССР-һээ Национальностьнуудай Советдэ һунгаха Түнхэнэй 523-дахи һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлээ.

Нүхэд һунгагшад! Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй кандидат Николай Буинович Пивоваровай түлөө дуугаа үгэел!

1974 1974
ИЮНИИН
16
ВОСКРЕСЕНИ

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ *һунгалта*

ҺУНГАГШАДТАЙ УУЛЗАЛГАНУУД

ИЖЕВСК. (ТАСС). Ижевск хотын Ленинскэ һунгуулиин округой һунгагшад майн 30-да Ижевскын машина бүтээгшэдэй соёлой ордон соо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Дмитрий Федорович Устиновтай уулзаба.

БРЕСТ. (ТАСС). Брестскэ һунгуулиин округой һунгагшад СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидат, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. М. Машеровтэй майн 30-да эндэ уулзаа.

***

ГОРЬКИЙ. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Горький хотын Автозаводской һунгуулиин округой һунгагшад депутадта эдэнэй кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушевтай уулзаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ президиумдээ ехэ баяртайгаар һунгаба.

Депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур — автозаводой слесарь-хабсаргагша А. Н. Ефремычева К. Ф. Катушевай намтартайнь сугларгашадые танилсуулаад, һунгалтын үдэр, июниин 16-да, арадай кандидадуудта нэгэн һаналтайгаар дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалаа.

Уулзалгын үедэ үгэ хэлэһэн һунгагшад парти болон арадай бата нэгэдэл тухай, һунгалтын урда тээ КПСС-эй ЦК-гай хандалгада харюу болгон, ажалшадай коллективүүдэй туйлаһан үйлэдбэриин амжалтанууд тухай хэлээ. Урда тээхи һунгалтаһаа хойшо үнгэрһэн дүрбэн жэлэй турша соо манай ороной бүри, хүсэн түгэлдэр болоһые, арадай ажахы ба соёл гэгээрэл хүгжөөхэ, арад түмэнэй байдал улам һайжаруулха хэрэгтэ ехэ илалтануудай туйлагдаһые тусхайлан тэмдэглэбэд.

К. Ф. Катушев һунгагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, үгэ хэлээ. СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар тэрэниие дэбжүүлһэн һунгуулиин округой коллективүүдтэ, бүхы ажалшадта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

***

КРАСНОЯРСК. (ТАСС). Энэ хотын Ленинскэ һунгуулиин округой һунгагшад майн 29-дэ «Красмаш» заводой соёлой ордон соо сугларжа, тус округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгихтой уулзаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ президиумдээ ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгаа.

Депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур — Химическэ утаһанай заводой парткомой секретарь А. Ф. Попов депутадта кандидадай ажабайдалай зам тухай һунгагшадта хөөрөөд, Эхэ оронойнгоо үнэн хүбүүд, басагадта дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалба.

В. И. Долгих сугларгашадай зүгһөө халуунаар угтагдан, үгэ хэлээ. Тэрэниие СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн Ленинскэ һунгуулиин округой предприятинуудай ба эмхинүүдэй ажалшадта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

СССР-эй Верховн[о] Соведэй Президиумд[э]

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум хэдэ хэдэн хуулиин гүйсэдхэлтэй холбоотой асуудалнуудые хаража үзөө, тэрэшэлэн, Ажалай талаар арсалдаануудые хаража үзэхэ гурим ба бусад хэдэн асуудалнуудаар Указуудые баталаа.

«СССР-тэхи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай эрхэ, уялгануудай дүрим тухай» хуулиие бэелүүлгэ тухай Президиумэй тогтоол баталба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум палатануудай Хуули һанамжалан дурадхаха комиссинуудай, Мандатна комиссинуудай зүгһөө энэ асуудалаар хүргэһэн материалнуудые хаража үзөөд, КПСС-эй XXIV съездын табиһан зорилгонуудтай зохилдуулан, энэ хуули бэелүүлхын тула орон дотор горитой хүдэлмэри ябуулагдаа гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Гэхэ зуура, депутадуудай эрхэ, уялгануудай дүрим тухай хуулиин эрилтэнүүдые дүүргэлгын талаар ниитэ-союзна, республиканска, нютагай гүрэнэй зургаануудай ажал ябуулгада хэдэ хэдэн дутуу дунданууд тохёолдонхой гэжэ тэрэ [...] дотор заагдаа.

СССР-эй Верховно [Соведэй] Президиум Союза[й Со]ведэй ба Национа[льностьнуудай] Соведэй Ара[...] гэзрэлэй, эрдэм ба [...] комиссинуудай зуурш[...] Худэлмэришэн ба хү[...] луушуулай үдэшын, [...] юрэнхы дунда һура[...] ямараар бэелүүлэгдэ[...] һан тухай асуудал [...] үзөөд, зохихо тогтоо[...] лан абаа.

СССР-эй Верховно [Соведэй] Президиум Залуу[...] ажал тухай хуулиие [...] эй Нефть илган ша[...] даг ба нефтехимичес[кэ про]мышленностиин ми[нистер]ствын предприятину[...] эмхинүүдтэ хэр зэр[...] хижа байһан тухай ма[...] нуудые Залуушуулай [...] синуудай зууршалга[...] ража үзөөд, зохихо [...] баталан абаба.

СССР-эй Верховно [Соведэй] Президиум Ажа[...] ССР Союзай ба сою[зна рес]публиканууудай хуули[...] римүүдтэй зохилд[...] Ажалай талаар арсал[...] дые хаража үзэхэ гур[...] хай СССР-эй прави[...] вын ба ВЦСПС-эй д[...] баталба.

Хяагтын аймагай «Дружба» колхоздо Алекс[андра] Дамбаева зургаадахи жэлээ һаалишанаар ажал[лаба.] Александра үнгэрһэн дүрбэн һарын туршада хару[...] жа байһан бүлэг үнеэн бүриһөө 887 килограмм [...] һааба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Дружба» колхозой бэрхэ һаалиш[ан] нэгэн А. Дамбаевае харанат.

В. ГАДЬЯНОВАЙ фо[то]

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ЦЕХ СООГ[...] ЭРХИМ

Виталий Евгеньевич Щербаков хорин хоёрдохи жэлээ Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой электроцехтэ таһалгаряагүй хүдэлжэ байна. Электродвигательнүүдые һайн шанартайгаар заһабарилжа суурхаһан тэрэниие цехэй захиргаан бригадираар томилһон юм. Тэрэнэй даадаг бригадада мүнөө 23 хүн хүдэлнэ.

Виталий Евгеньевич ажалаа зүбөөр эмхидхэдэг, хүдэлмэриин сагые хүсэдөөр хэрэглэхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал табидаг. Коммунистнууд Александр Копылов, Георгий Филимонов гэгшэд слесариин 5-дахи разрядтай юм. Эдэнэр үдэшэндөө һуража, һаяшаг Улаан-Үдын Железнодорожно техникум дүүргээ. Баян дүршэлтэй, һайн бэлэдхэлтэй хүдэлмэришэд үндэр бүтээсэ туйлаһан лэ байдаг шуу.

Тус бригадын залуу хүдэлмэришэд Татьяна Демина, Виктор Сараев гэгшэд Зүүн-Сибириин технологическа институдта заочноор һуража, эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлнэ. Сергей Пашков, Владимир Лебедев гэгшэд үдэшэндөө техникумдэ һуралсана.

Ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандажа, хододоо һайн шанартай продукци гаргадаг байха юм. Энэ бригадын коллектив нёдондо жэл дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, эршэмтэй шангаар хүдэлһэн юм. СССР-эй зам харилсаанай министерство, профсоюзай ЦК тэдэнэй ажалайнь туйлалтануудые үндэрөөр сэгнэжэ, диплом нэгэдэх[и] гэн шантайгаар бар[...] юм. Виталий Ще[рбаков] «1973 оной социалис [мүры]сөөндэ илагша» гэһэ[н тэм]дэгтэ хүртэһэн.

Тус бригада юһэд[эхи та]бан жэлэй дүрбэдэхи, [тодор]хойлхы жэлэй даа[...] болзорһоонь урид д[...] хээр социалис уялга [...] хай. Эдэнэр найма[н...] хүдэлмэри долоон ча[с...] бүтээхэ гэжэ С. И. [...] вейн гаргаһан үүсхэлы[е ...] жэнхэй. Мүнөө халаа[...] риингөө даабари 2[...] процентээр үлүүлэн [...] гэнэ. Бүхы продукци[...] хим шанартайгаар те[...] кэ хиналтын таһагта [...] даг болонхой. Эдэнэр [...] ша оной дүрбэ һарын [...] риһаа гадуур 5 мянга[н ...] хэригэй продукци бүтэ[...] гаһан юм. Энэ бр[игадын] коллективэй заһабар[...] электродвигательнүүд [...] нуудта, локомотивууд[...] рэглэгдэнэ. Һайн шан[...] гаар заһабарилагдаһан [...] тродвигательнүүд үни [...] саг соо ашаглагдана.

В. Е. Щербаковой [бри]гадын коллектив саашада[а ...] ри эдэбхитэйгээр хү[...] һайн шанартай про[...] ушөөл ехээр бүтээн г[...] гэһэн зорилго урдаа т[...] Эдэнэр жэлэй эхинһэ[...] жуулгын улаан вымпе[...] лангүй абажа ябана. [...] бүри мүнгэн шангаар [...] шуулагдана. Энэ түрүү[...] гадын коллективһээ [...] абаһан бэшэшье олон [...] мэришэд амжалтатай [...] наар хүдэлжэ ябана.

В. ЗОЛОТОР[...]
Ленинэй ордента ЛВР[...] гэй электроцехэй слеса[рь]

ТАРЯАЛАН, САБШАЛАНГАЙ УРГАСА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ТАЛААР ЮУН ХЭГДЭЭБ?

Габшагай хоёр һарын дүнгүүдһээ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Майн 15-най мэдээгээр Захааминай аймагай колхоз, совхозууд хоёр һарын туршада хэхээр хараалһан бүхы хүдэлмэриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ шадаа. Жэшээнь, уһалагдадаг бүхы газараа хуу ундалуулжа дүүргээ, тэрэнһээ гадна, 1000 гаран гектар добо газарые һайрамаар, бүлүүр станцинуудаар уһалһан байна. Мүн хээрын сабшалангай хүрьһэнэй дээгүүрхиие һайжаруулха, үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулжа, 6657 гектар газарта хүрьһыень элдүүрилэн, ургаса муутай газарта ногоонэй үрэһэ таряа. 600 гектарта болдог, бургааһа сэбэрлэжэ, үбһэ абаха шэнэ сабшалан болгоо.

Мүнөө жэлдэ Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынууд хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ шэбхэ зөөгөө гэхэ гү, али бүхыдөө 140 мянган тонно шэбхэ таряалан, сабшалан дээрэ гаргажа, тэрэнэйнгээ хахадынь хоёр һарын туршада зөөһэн байна. Энэ аймагта мүнөө жэлдэ газар уһалха хүдэлмэри баһал урдынхиһаа һураггүй һайнаар ябуулагдана. Майн 20-до уһалагдадаг бүхы таряалангай хахадыень, сабшалангайнгаа 100 процентые уһалаад байба. Түгнын талын уһалагдадаг таряалангай эзэн — «Заганский» колхоз баһал муу бэшээр хүдэлжэ, оньһон машинаар уһа сасан хаюулжа, 2 мянга үлүүтэй гектар газар нэгэ дахин уһалаа. Ногоо тариһан 700 гектар газар хоёрдохёо ундалуулагдаа. Шэниисэ тариһан 450 гектар газарай ургасын гарахада хоёрдохёо уһалхаар хараална. Байгша ондо эндэхид сөөрэмдэ уһа ехээр суглуулжа, таряанай ургасын түлэг ургажа байхада хоёр дахин уһалжа үрдихэ зорилготой. Хабарай үедэ газар уһалалга дээрэ хүдэлдэг, «ДДА-100» түхэлэй уһа сасан хаюулдаг агрегатай машинистнэр А. Ф. Иванов, А. Н. Максимов, Н. М. Михалёв гэгшэд халаан соо 6 гектар уһалхын орондо 10—12 гектар ундалуулжа 15 хоног соо тус тустаа 170 гектар газар уһалба.

Хоринии аймагай Хүрбын, Анаагай совхозууд жэл бүри газараа һайнаар уһалдаг. Энэ жэлдэшье **Хүрбын совхоз бүхы 2.681 гектар уһалагдадаг газараа түрүүн һайнаар сэбэрлээд, майн 15-да нэгэ дахин уһалжа дүүргээд байгаа.** Энэ газар дээрэ саг үргэлжэ хүдэлдэг Хоринии уһалууриин системын управлениин мелиоратор С. Г. Кожевниковэй хүтэлбэрилгэ доро луговод Н. М. Шевченкын звено арбан үдэр соо 6 хүн 496 гектар уһалаа. Нёдондо эдэнэр гектар бүриһөө 19 центнер ургаса абаһан һаа, мүнөө жэлдэ тэрээнһээ гектарай 1 центнерээр ехэ үбһэ абаха зорилготой. Үнгэрэгшэ жэлдэ үнинэй луговод Доржо Ракшаевай звено 347 гектар газарай га бүриһөө 28 центнер үбһэ абаһан һаа, энэ жэлдэ гектарай 30 центнерһээ бага бэшэ ургаса абахабди гэжэ үгэеэ үгэнхэй. Тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула бүхы газарайнгаа 200 гектарайнь уһалагдадагшье һаань, бэшыень арга хүргыень олон, уһанай эрье шадар бүлүүр станци тодхожо, зунай үедэ хоёр-гурба дахин ундалуулха юм.

Байгша ондо үбһэ ногооной тогтууритай баян ургаса абахын түлөө Хоринии аймагай Анаагай совхозой луговодууд горитой ажал хээ. Жэшээлбэл, республикын габьята луговод Ендон Абидуевич Ринчиндоржиевай хүтэлбэрилдэг звено ажахынгаа ахамад агроном В. И. Осиповой, мелиоратор нүхэр Степановай ударидалга доро Хужартын 1.128 гектар сабшалангай ургасые хоёр дахин шахуу дээшэлүүлээ. Харин байгша ондо тэрэ звеногой луговодууд даалгагдаһан сабшалангайнгаа гектар бүриһөө түсэбһөө гадуур 4,5 центнер үбһэ хуряаха уялга абаад байна.

Хараалһан зорилгоёо сүм бэелүүлхын тула тус коллективэй гэшүүд дүтын фермэнүүдэй шэбхэ сүм зөөжэ гаргаад, 400 гаран гектар сабшалангай хүрьһэндэ 125 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулаад, үнгэрһэн габшагай хоёр һарын туршада тэрэнээ сүм сэбэрлэжэ, муу шанартай ногооной ургадаг участогуудтаа элдүүрилжэ, хяаг үбһэнэй үрэһэ тариһан байна. Тиихэдэ 10 шахуу хаалта, боолтонуудые шэнээр бариһан, май һарын хахадаар бүхы уһалагдадаг 781 гектар газараа хүсэд ундалуулжа үрдиһэн юм. Мүн Үльдэргэ голой эхинэй 200 гектар уһалагдадаг сабшалангаа һайжаруулһанай ашаар нёдондо гектарай 27 центнер үбһэ абаһан һаа, байгша ондо тэрэнээ 30 центнертэ хүргэхэ түсэбтэй.

Нимэрхүү түрүү звено, бригадануудые тоолохо болоо һаа, республика доторнай яһала олон. Гэбэшье зарим аймагуудай ажахынуудта сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэри жэгдэ һайнаар ябуулагдаагүй. Тусхайлан хэлэбэл, **Сэлэнгын, Бэшүүрэй, Улаан-Үдын аймагууд габшагай хоёр һарада хэхэ хүдэлмэриингөө түсэб дүүргээгүй.** Жэшээлбэл, Улаан-Үдын аймаг бүхыдөө уһа сасаха 89 түхеэрэлгэтэй байбашье, энэ үе соо оройдоол табиень хүдэлгөө. Тиихэдэ Ивалгын ОПХ 18 тиимэ түхеэрэлгээ нэгыеншье тодхоогүй. Гадна Оронгын совхоз уһалагдадаг 570 гектар таряалангаа, мүнөө хүрэтэр ундалуулаагүй. Мүн «Заветы Ильича» совхоздо энэ хүдэлмэри баһал муугаар эмхидхэгдэнхэй. Эдэ ажахынуудта һубаг, ханаабаарнь ерэһэн уһаниинь һула табигдажа, нуур, гол руу шарьян урдана.

Бүхыдэнь абажа харахада, республика доторнай хахалагдаһан газараа зуруудлан уһалха хүдэлмэри муугаар ябуулагдаа. Ушарынь хадаа олохон ажахыда газар уһалха хүнүүдэй дутадаһан, ажалаа муугаар эмхидхэһэн дээрэһээнь иимэ байдал тохёолдоо. Үнэндөө хоёр һарын туршада гансахан энэ хүдэлмэридэ 3 мянга гаран уһалагшад хүдэлмэрилхэ аад, оройдоол 1.546 хүн ажаллаһан байна.

Сабшалан, таряалангай газар һайжаруулха энэ үе соо хартаабха, овощ, кукуруза, куузику ургуулагшадай 990 звено эмхидхэгдэһэн байна. Тиихэдэ колхоз, совхозуудта лугомелиоративна 135 отряд байгуулагдажа, 1.788 хүн хабаадуулагдаһан, 930 трактор даалгагдаа. Хэрбээ эмхитэй һайнаар ажаллабал, эды олон хүн зон, машина, техникэ горитой хүдэлмэри бүтээжэ, сабшалан, таряалангай ургаса эрид дээшэлүүлхэ һэн.

Хоёрдохёор, республика доторнай бүлүүр станцинууд муугаар ашаглагдаа. Эгээл мүнөө үедэ ажахы бүхэн бүлүүр станцинуудаа түхэреэн сүүдхын туршада хүдэлгэжэ, добо газараа заабол уһалхые ородохо зэргэтэй. Тэрэшэлэн хабарай тарилгын хүдэлмэриин дүүрэмсээр бүлүүр станцинуудаа бүри олошоруулжа, гол, нуурай захаархи сабшалан, полинуудые һайса уһалха болоно. Мүн таримал ургамалай бултайхатай зэргэ бүхы уһа сасадаг түхеэрэлгээ ашагтайгаар хүдэлгэхэ шухала. Хэрбээ ингэжэ нэгэн һаналтайгаар, шударгыгаар ажаллабал, байгша ондо тогтууритай баян ургаса хуряажа, нинтынгээ адууһа малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ байһанай дамжаггүй.

Л. САНЕЕВ,
БурАССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министр.

АЛТАЙН ХИЗААРТА хабарай тарилгын хүдэлмэри улам эршэдэжэ байна. Хизаарай урда ба түбэй районуудай ажахынууд шэниисэ тарижа дүүргээ. Саһа бага-тай үбэл, ган гасуур хабар таряашадай урда хүшэр бэрхэтэй зорилго табиба. Тиигэзшье һаань, оньһото техникээ, түрүү агротехникээ һайнаар хэрэглэнэ.

Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгада харюусан, совет арадай ехэ һайндэр — СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта угтуулан, бүхы һунгагшадта, СССР-эй гражданинуудта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгаар урмашан баясажа, Алтайн хизаарай ажалшад дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ үндэр баян ургаса абаха үндэһэ һуури табижа байна.

Тальменскэ районой «Новоеловский» совхозоой хүдэлмэришэд хабарай тарилга дээрэ ажалай үндэр бүтээсэ туйлана. Мүнөө тус ажахын коллектив «Түсэбһөө гадуур ехэ орооһо таряа ургуулжа, Эхэ оронойнгоо амбаарта хааха!» гэһэн уряа доро ажаллана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Новоеловский» совхоздо шэниисэ таригдана.

ТАСС-ай фотохронико.

...НИИТЫН ЭДЕЭ ХООЛ ...УЛАМ ҺАЙЖАРУУЛХА

...учно-практическа конференциһээ тэмдэглэлнүүд

★

...еспубликын нийтын эдеэ ... бэлдэгшэдэй научна ...ференци һаяхан Улаан ... болобо. Энэ конфе... ...ние Буряадай АССР-эй ...нистрнүүдэй Соведэй ...эдэхи нийтын эдеэ хоо... управлени, худалдаа ...манай НТО-гой област... соведэй правлени болон ...алдаа наймаанай хүдэл...лэгшэдэй профсоюзай ... үнгэргэһэн байна.

...еспубликымнай городуу... хүдөө нютагуудай сто..., кафе, буфет ба рестэ...уудай түрүү хүдэлмэри...шэд, социалис мүрысөөн... шалгарагшад, хүтэлбэри...эд сугларжа, нийтын ... хоол бэлдэлгэ саашан... һайжаруулха арга за... тухай асуудал зүбшэн ...эбэд. Нийтын эдеэ хоол ...эхэ хүдэлмэриие эрдэм ...кын үндэһэ һуури дээрэ ...а тушаа хөөрэлдөөндэ ...ференци гол анхаралаа ...уулба.

...инистрнүүдэй Соведэй ...эдэхи нийтын эдеэ хоо... управлениин начальник ... Воронов «Нийтын эдеэ ... бэлдэлгэ саашадань ...жаруулха хараа түсэбүүд тэрэнэй социально-эко...ческа удха шанар» гэ... элидхэл хэһэн байна.

...нийтын эдеэ хоол шанар ...тайгаар, эмхи гуримтай... бэлдэхэ гэшэ арадай ...ные хүгжөөлгэдэ ехэ уд... шанартай юм. Ажалшад ... соогоо амтатай һайн ... хоол эдеэд ябабал, энхэ ...ур, ежал хүдэлмэридөө... эдэбхитэй байха, амаржа сэнгэжэшье үрдихэ жэшээтэй.

Теэд мүнөө болотор республикымнай завод, фабрикануудта, һургуули, албанай зургаануудта столово, буфет үшөөл үсөөдэнэ. Хүн зон эдеэлхын тула ехэ сагаа һалгана. Эхин классай һурагшадта халуун эдеэн мууса эмхидхэгдэнэ.

Тиихэдэ эхэнэрнүүд гэрэйнгээ ажалда, эдеэ бэлдэлгэдэ юрын үдэрнүүдтэ 4—5 час гээнэ, амаралтын үдэрнүүдтэ — 7—9 час хүрэтэр ошоно.

Багсаамжалан тооложо үзэхэдэ, орон доторнай жэл соо гэрэй ажалда айхабтар олон хүнэй үнэтэ саг гаргашалагдана, тодорхойлон хэлэбэл, аяар 40 миллион хүнэй нийтын ажалда хүдэлһэнтэй адли гэжэ багсаалагдана.

Хүдэлмэриин иимэ ехэ сагай гээлтые яажа усадхаха ёһотойб?

Нийтын эдеэ хоол бэлдэлгые эрдэм наукын үндэһэ һуури дээрэ гаргажа, техническэ һайн баазатай болгохо шухала. Тиихэдээ һайн шанартай эдеэ хоол бэлдэхэ кафе, столово, кухни болон буфедүүдые олоор нээхэ уялгатайбди.

Нийтын эдеэ хоол бэлдэлгэдэ эрдэм наукын онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ саг ерээ. Айл бүхэн гэртээ эдеэ бэлдэхэдээ, общественн материальна баялигые, хэһэн ажалайнь ашаүрые гамнахагүйһөө гадна, нэгэ янзын, шанар муутай эдеэ бэлдэнэ. Харин нийтын эдеэ хоол бэлдэдэг газарнуудта эдэ алдуунууд усадхагдажа, шанар һайнтай, ямаршье хүнэй бэедэ, сэдьхэлдэ таарама эдеэн бэлдэгдэхэ болоно ха юм.

Иигээд байхада, нийтын эдеэ хоол һайжаруулгаар республика соомнай ямар ажал ябуулагдажа байна гээшэб?

Республикымнай нийтын эдеэ хоол бэлдэдэг организацинуудта 7 мянган хүн хүдэлнэ, 910 столово, кафе болон ресторан бии. Эндэмнай нэгэн доро 34.700 хүн эдеэлхэ аргатай. Үдэртөө 200 мянган хүн столово, ресторануудта эдеэлнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүн зоной эдеэлдэг газар олошоруулагдажа байна. 9-дэхи табан жэлэй эсэстэ нэгэн доро 40.622 хүн эдеэлхэ аргатай болохо. Дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ нийтын эдеэ хоол бэлдэхэ гэрнүүдэй барилга үргэнөөр ябуулагдаха. Жэшээлхэдэ, энэ жэлэй дүүрэтэр нийтын эдеэнэй газарнуудта хүнэй һууха һуури 3500 хүрэтэр олошоруулагдаха ба тэрэ тоодо Улаан-Үдэдэ — 2700-да хүргэгдэхөөр хараалагдаа. Энэмнай шэнээр баригдаха столово, кафе, ресторанууд болоно гээшэ.

Хүдөө нютагуудые абажа хараха болоо һаа, нийтын эдеэ хоол бэлдэлгэ бүришье муу гэжэ хэлэмээр. Республикын 84 совхозой 38-дань столово, кафе мүнөө болотор баригдаагүй байна. Бодоод үзыт, хэды олон хүдэлмэришэд эдеэлхэ гэжэ гэр тээшээ гүйлдэнэд гээшэб.

Нютагай, сомоной Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд энээндэ анхаралаа табиха зэргэтэй.

«Өөһэдын бэлдэһэн эдеэ хоолой зүйлнүүдые улам олошоруулха арга боломжонууд» гэһэн элидхэл соогоо нийтын эдеэ хоолой управлениин начальнигай орлогшо В. Ананина һонирхолтой тоо, баримтануудые дурдаба. Мүнөө болотор олон хүдэлмэришэд эдеэлгэндэ үгтэдэг 45 минута соо эдеэлжэ үрдинэгүй. Удаан хүлеэжэ, ажалһаа гээгдэхэ баатай болоно. Мүнөө үеын техникэ хангажа байһан хүдэлмэришэн оройдоо 4 минута гээгдэхэдээ, ажалай бүтээсые нэгэ процентээр доошолуулна. Орон дотор ажалай бүтээсэһээ гээгдэһэн нэгэ процент хадаа аяар 2,5 миллиард түхэригэй хохидол арадай ажахыда ушаруулна. Ушар иимэһээ завод, фабрика болон бусад предприятинуудта халуун эдеэнэй комплексно блюдэнүүдые олоор бэлдэхэ шухала болоно.

Зүгөөр комплексно блюдэ нэгэн доро олоор бэлдэхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Тэрээниие бэлдэхын тула тусхай оньһожоруулагдаһан түхеэрэлгэнүүд хэрэгтэй болоно. Иимэ түхеэрэлгэнүүд манай зарим завод, фабрикануудта хэрэглэгдэжэ эхилэнхэй. Шанар һайнтай эдеэ бэлдэхын тула дүй дүршэлөөр баян мэргэжэлтэдээр столово, кафенүүдые хангаха ёһотойбди. Илангаяа залуушуулые нийтын эдеэ хоол һайжаруулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэгтэй. Нийтын эдеэ хоол бэлдэлгые һайжаруулха, тэрэниие эрдэм наукын үргэн харгы дээрэ гаргаха онол арганууд тухай Улаан-Үдын столовонуудай трестын түсэблэлгын таһагай начальник К. Жильцова, столово ба ресторанудай трестын директор А. Стрекаловский болон Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ А. Именохоев гэгшэд һонирхолтой элидхэлнүүдые хэбэд.

Үнгэрэгшэ научна конференци республика соомнай нийтын эдеэ хоол бэлдэлгые улам саашань һайжаруулха хэрэгтэ ехэхэн нүлөө үзүүлхэ аабза гэжэ һанагдана.

Конференцидэ хабаадагшад городой түрүү столово, кафе, ресторануудаар ябажа, ажалайнь дүй дүршэлтэй танилсаһан байна.

Д. ДЫЛГЫРОВ,
манай корр.

СЕМИНАР ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

КПСС-эй обкомой хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиин болон худалдаа наймаанай таһагай эмхидхэһэн хоёр үдэрэй семинар-зүблөөн үнгэргэгдэбэ. Тус семинарта республикын худалдаа наймаанай организацинуудай шалгалтын комиссиин, «Буркоопсоюзай» шалгагшад болон аймпотребсоюзуудай правлениин түрүүлэгшэнэр хабаадалсаба.

КПСС-эй обкомой хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиин болон худалдаа наймаанай таһагые даагшын орлогшо Ц-Б. Д. Дашибалов оролто элидхэл хэжэ, республикын худалдаа наймаанай ажал хэрэг тухай хөөрэһэн байна. Удаань «Буркоопсоюзай» правлениин түрүүлэгшын орлогшо И. А. Вылков, Буряадай АССР-эй прокуророй туһалагша В. Ф. Сахаровский, МВД-гэй таһагай начальнигай орлогшо Г. К. Языков, «Буркоопсоюзай» эд бараанай үнэ сэнгэй таһагай начальник Г. И. Белокуров болон бусад худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэри тухай, тэдэнэй дутуу дунданууд болон нийтын зөөридэ эзэн ёһоор хандаха тухай асуудалнуудта зорюулагдаһан элидхэл хэбэ. Мүн эдэнэр хүдэлмэриингөө дүй дүршэл андалдан абалгаар тусхай хөөрэлдөө эмхидхэһэн байна.

Семинарта хабаадагшад һүүлшын үдэр Улаан-Үдэ хотын түүхэтэ газарнуудаар ябаһан, музейнүүдтэ орожо гараһан байна.

Манай корр.

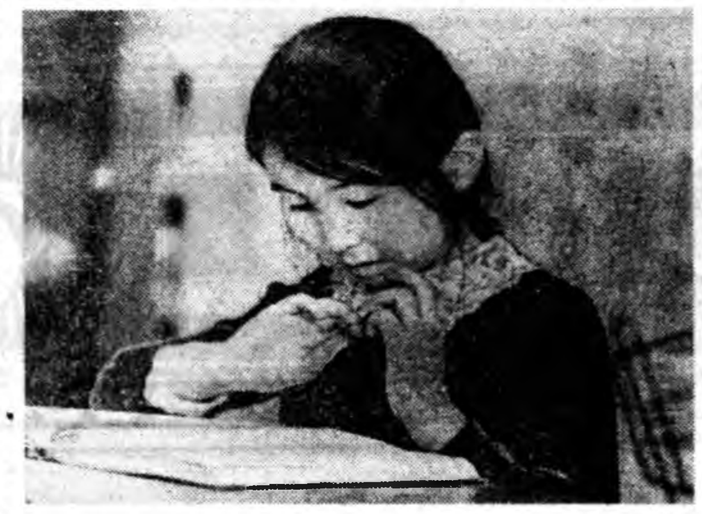

МҮНӨӨДЭР—ҮХИБҮҮДЫЕ ХАМГААЛХА УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

НОМ ҺУДАРАЙ СЭНХИР ОРОН

Тэрэ гэһээр арбан жэлһээ үлүү болобо. Улаан-Үдын хүүгэдэй городской библиотекые республиканска болгохо гэһэн тогтоол абтажа, тэрэнэй фондые үргэдхэлгын ехэ хүдэлмэри эхилээ һэн. Мүнөө үедэ 140.000 ном тэндэ тоологдоно. Арбаад мянган эдир уншагшад өөрынгөө библиотекэдэ дуратайгаар ерэжэ, һайшааһан номуудаа шэлэжэ абадаг. Зарим үдэртэ 300—400-гаад эдир уншагшад ерэдэг юм.

Мүнөө үедэ һуралсалай программа шэнэлэгдэжэ, яһала ерёо болонги. Тэрээнһээнь дулдыдан хүүгэдэй библиотекын үүргэшье хубилаа. Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд эдир уншагшадайнгаа дүрбэн тэгшээр хүмүүжэхэ хэрэгтэ туһалхаяа оролдодог гээшэ. Хэр зэргээр һурагша ном уншадаг бэ, тэрээнһээнь һуралсалайнь амжалта дулдыдана ха юм.

Һурагшад номой тагуудта ошожо, өөһэдөө ном шэлэдэг болоһониинь ёһоор. Эдир уншагшад хэр зэргээр ном уншажа шададаг гээшэб гэжэ библиотекарьнүүд хинадаг. Тиихэдээ каталог уудалуулжа үхибүүдые һургана. Энэнь һурагшадай бэеэ даагаад хүдэлхэдэ ехэ туһатай байха бшуу.

Уншагшын гарта ороһон ном гээшэ ехэ сэнтэй юумэ гэжэ эдиршүүлдэ ойлгуулха хэрэгтэй болодог. Юуб гэхэдэ, ара гадар дээрэнь заагдаһан «10 мүн» гү, али «10 түх.» гэһэн үнэ заагдаһаншье байг, номой үүргэ мүнгөөр сэгнэгдэдэггүй, харин хүнэй ухаан бодолые баяжуулдаг оньһотой. Энээниие ойлгоо һаа, үхибүүн бүхы наһан соогоо номдо һүгэдэжэ, тэрээндэ шүтэжэ, тэрэниие хүндэлжэ ябаха бшуу. Хууха саарһаа оёһон туламхануудсоо уншаһан номуудаа хээд асардаг үхибүүдые харахада урматай.

Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд городой һургуулинуудтай барисаатай байдаг, эдир уншагшаднай ямараар һуранаб гэжэ һонирходог. Хэрбээ хэрэгтэй болоо һаань, зохисотой литература уншахыень дурадхадаг байна. Тиимэһээ библиотекэдэ ходо ябадаг үхибүүд һуралсалдаа амжалтатай байдаг гэжэ элирэнхэй.

Хүүгэдэй республиканска библиотекын хүдэлмэрилэгшэд һургуулида ороогүй, саадта ябадаг үхибүүдтэй уулзалга хэдэг. Тиигэжэ бишыхан хүүгэдэй сэдьхэлдэ һонирхол түрүүлдэг. Иимэ уулзалганууд долоон хоног соо нэгэ дахин болодог. Һаяхан «Хэрмэхэн», «Ягаахан далбага» гэһэн саадуудай хүүгэд библиотекэдэ айлшаар ерээ һэн. Таршээхэн хүүгэд ямар анхаралтайгаар ном тухай хөөрөө шагнаа гээшэб! Түргэн лэ һургуулида орожо, эды олон номуудые хэзээ уншаха гээшэбибди гэһэн бодол түрөө бээз. Удаань үнгэтэ диафильм харуулагдаа. Диафильмнүүд хүүгэдэй эгээл дуратай номуудай, онтохонуудай удхаар буулгагдаһан ааб даа.

Эдир уншагшад номоо һэлгэхэеэ ерэнгээ, элдэб һонин журнал харадаг, уншадаг байха юм.

Манай фотоаппарадай «нюдэн» хүүгэдэй республиканска библиотекэ соо юунэй боложо байһые буулгаһан байна.

Ф. СОРОКИНОЙ
фототекст.

ГЕОЛОГИИН ШЭНЭ ИНСТИТУТ

...анай Эхэ орон ашагта ...тамалаар ехэ баян. ...гаалида нюугаатай бая...гудые оложо, промыш...на аргаар хэрэглэхэ гэ... зорилготойгоор геолого...шэнжэлэлгын хүдэлмэри ...хаанагүй: Казахстанай ...н талада, Сибириин гүн ...а соо, Алас-Дурна зүг... жэлэй дүрбэн сагта ...энэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ ...ай Буряад ороной оло... нютагуудта геолого-шэн...элгын хүдэлмэри хэгдэ... барилгын материалнуу... апатидай үнгэтэ метал... хэбтэшэнүүд олдоһон ... Он жэлэй ошохо тума ...лого-шэнжэлэлгын хүдэл... бүри үргэн дэлисэтэй... хэгдэнэ. Хуушанай ар... геолого-шэнжэлэлгыч ...лмэри хэжэ, ашагта ...тамал олохонь ехэ бэр... боложо байнхай. Юуб ...эдэ, газарай хүрьһэндэ ... хэбтэһэн ашагта малта...нууд сүм шахуу олдон... Газарай ехэ гүнзэгыдэ ...һэн баялигуудые эли...н олохо хэрэгтэ мүнөө ... бэрхэшээлнүүд дай...дана. Тиимэһээл эрдэм ...жэлэлгын аргаар бай...иин баялиг бэдэрхэ бо...юно.

...ССР-эй Министрнүүдэй ...эдэй дэргэдэхи гүрэнэй ...м техникын комитедэй, ...Р-эй Наукануудай ака...иин президиумэй. СССР-Наукануудай академиин ...риин отделениин Пре...умэй тогтоолой үндэ... эрдэм шэнжэлэлгын ...адай филиалай дэргэдэ ...огиин шэнэ институт ...3 ондо нээгдэһэн юм. ...ээр нээгдэһэн институ... эрдэмтэд геологическа, ...химическэ, геофизическэ ...ар газарай гүнзэгын ...дэлые шэнжэлжэ, Бу...дай, Шэтын область...дта ямар ашагта малта...ай бии байһаниие эли...лхэ зорилготой.

...ргэн уужам Забайкали ... холын сагһаа хойшо ...гаалиингаа баялигаар ...рхажа байдаг. Эндэ ал... графит, үнгэтэ бусад ...алл үнинһөөл хойшо ...тагдана. Буряадай гео...ческа управлениин мэр...элтэд һүүлэй 15 жэл ... ашагта малтамалай хэб...энүүдые олохон нюта...дта бэдэржэ олоо. Гео...о-шэнжэлэлгын хүдэлмэ... һайнаар хэжэ, байгаа...н баялиг олоһонойнгоо ...өө тус управлениин кол...тив Ажалай Улаан Тугай ...еноор шагнагдаа бэлэй. ...онихон болзор соо ас...-хризотиллой, цинкын, ...гидай, вольфрам болон ...ибденэй баян хэбтэшэ...ай республикын газар ...дада олдонхой. Манай ...агуудта ашагта малта...ай үшөөл ехэ бии бай...ие энэ баримта гэршэл...ха юм.

...эдэ бүхы баялигуудые ...ко, арадай ажахыда хэ...эхын тула геологууд ...нжэлэлгэ-бэдэрэлгын хү...эри бүри һайнаар хэхэ ... эрмэлзэнэ. Мүнөө га...ай хүрьһэндэ дүтэ хэбтэ... ашагта малтамалай бая...уд сүм шахуу олдонхой ... хэлэхэдэ, алдуу гарахагүй. Саашадаа газарай ехэ гүнзэгыдэ хэбтэһэн баялигуудые бэдэрхэ болгодоно. Энэ хүдэлмэри эрдэм шэнжэлэлгын үндэһэн дээрэ хэгдэхэ ёһотой. Тиигэхэдээ химиин, физикын эрдэмүүдэй һүүлшын туйлалтануудые хэрэглэжэ, ямар эрхэ байдалда ашагта малтамалнуудай бии болоһониие тодор хойлхо талаар шухалын шухала зорилго манай геологиин институдай эрдэмтэдэй урда табигдана.

Бидэнэр эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэри һайн шанартайгаар хэжэ, геологуудай бэдэрэлгын хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэнь ехэхэн туһа хүргэхэ болонобди.

Манай геологиин институт эрдэм шэнжэлэлгын Буряадай филиалай геологиин таһагай һуури дээрэ бии болгогдонхой. Урдань Москвагай, Ленинградай болон Эрхүүгэй институдай эрдэмтэд Буряадай газар уһые шэнжэлдэг байһан.

1958 ондо Буряадай комплексно институдай дэргэдэ геологиин таһаг эмхидхэгдээ бэлэй. Тус таһагай эрдэмтэд богонихон болзор соо эрдэм шэнжэлэлгын 12 хүдэлмэри хэжэ дүүргэһэн юм. Нүүрһэнэй, зэд-никелиин, полиметаллическа рудагай, апатидай газар соо бии болодог арга боломжонууд һайса шэнжэлэгдээ һэн. Энэ таһагай эрдэмтэдэй хэһэн олон хүдэлмэри һонирхолтой.

Геологиин таһагай эрдэмтэд ашагта малтамалнуудай хэбтэшэнүүдэй схемэ зохёонхой. Энэнь тон ехэ удха шанартай гээд һанагдана. Тус схемэ һайса хаража үзөөд, ашагта малтамалнуудай эгээл баян газарнуудыень шэлэжэ абаад, геолого-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэжэ болохоор юм.

Эрхүүгэй ГЭС барихада, Байгалай уһан хуушанайнгаа хэмһээ ехэ бололожо, эрье шадархи набтар газарнууд уһанда абтаһан. Геологиин таһагай эрдэмтэд эдэ бүхы хубилалтануудые һайса шэнжэлжэ үзөөд, набтар газарнуудай уһа яажа хаатаха зүбшэл зарим ажахынуудта үгэһэн байна.

Промышленна предприятинуудай хэрэглэһэн уһа хаяха зорилготойгоор зарим нуур сөөрэмүүд шэнжэлэгдээ. Тиигэжэ эрдэмтэд богонихон болзор соо шэнжэлэлгын горитойхон хүдэлмэри хэһэн байна. Үшөөшье ехэ хүдэлмэри хэжэ болохоор байгдаа. Теэд эрдэмтэдэй үсөөн, материально-техническэ талаар мууса хангагдаһан дээрэһээ һанаһанда хүрэмөөр шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэгдэдэггүй һэн. Эдэ дутагдалые усадхаха хараатайгаар манай Буряадай республика доторо геологиин шэнэ институт нээгдэбэ гээшэ. Институдай коллективэй урда ехэхэн зорилго табигдана. Институдгамнай ороной олохон городуудһаа эрдэмтэд уригдана. Новосибирскын эрдэмэй түбэй коллектив орёо нарин приборнуудаар зэбсэгжэһэн бүхэли лаборатори ниишэ эльгээгээ. Энэ лабораториие геолого-минералогическа эрдэмэй доктор Ф. П. Кренделев толгойлжо байһан юм. Мүнөө тэрэ геологиин шэнэ институдай директорээр томилогдоод байна. Эдэ үдэрнүүдтэ институдай дэргэдэ 85 эрдэмтэд хүдэлнэ. Тэдэнэй дунда эрдэмэй 2 доктор, эрдэмэй 28 кандидат бии. Ойрын жэлнүүдтэ институдаймнай дэргэдэ 400 эрдэмтэд хүдэлдэг болохо юм. Тиихэдэ одоол Буряад оронойнгоо газар дайдые һайса шэнжэлхэ аргатай болохобди.

Мүнөө институдаймнай дэргэдэ шэнжэлэлгэ хэхэ зургаан лаборатори хүдэлнэ. Долоодохи лаборатори бэлэн болоод байна. Шэнэ долоодохи лабораториие Ленинград хотын мэдээжэ эрдэмтэ, эрдэмэй доктор В. Г. Кушев хүтэлбэрилхэ юм. Эндэ юһэн ондоо шэглэлтэй шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэгдэхэ болоно.

Петрографиин лаборатори соо газарай ехэ гүнһөө гараһан халуун бодосуудһаа бүрилдэһэн ашагта малтамалнуудые шэнжэлэлгэ хэгдэнэ. Зэд, никелиин, түмэрэй рудагай бодосууд рудогенезэй лабораторидо шэнжэлэгдэнэ. Газар дорохи нүүрһэнэй дүрэхэдэ, минеральна бодосууд ехээр хубилдаг байха юм. Эдэ бодосуудые арадай ажахыда хэрэглэхэ зорилготойгоор шэнжэлгэ хэгдэнэ.

Геохимическэ лабораторинууд соо Забайкалиин хаданууд һайса шэнжэлэгдэнэ. Эндэ түмэрэй рудагай яажа бии болоһониие элирүүлхэ хүсэл эрмэлзэлтэйбди. Энэ шэнжэлэлгын дүүрэхэдэ, рудагай хэбтэшые олоходо бэлэн байха юм.

Газарай хүдэлэлгые шэнжэлдэг лаборатори соо бүришье һонирхолтой. Байгал шадарай газар ходо хүдэлжэ, газарай хүрьһэн хубилжа байдаг. Тиигэжэ хада, хабшалнууд ехэ олоор бии болоһон байха юм. Газарай хүдэлэлгэһөө хүрьһэн гантажа, гүнзэгыһөөнь халуун бодосууд, рудагай зүйлнүүд гарадаг байна. Мүнөө эдэ бүгэдэ байгаалиин үзэгдэлнүүд ехэ наринаар шэнжэлэгдэнэ.

Мүнөө Ивалга шадарай хонхор газар шэнжэлэгдэжэ байна. Ошурковай апатит болбосоруулха комбинадай үйлэдбэридэ хэрэглэгдэһэн уһые эндэхи хонхосог соо хаажа сэбэрлэхээр хараалагдана. Тэрэшэлэн Улаан-Үдын промышленна предприятинуудай үйлэдбэриһөө гараһан уһан Ивалгын хонхосог руу табигдахаар хараалагдана.

Мүнөө институдаймнай хүдэлмэрилэгшэдэй тоо олошоржол байна. Ороноймнай олохон городууд эрдэмтэдые манай институдта эльгээнэ. Республикымнай байгаалиин баялиг ойрын жэлнүүдтэ бүри үргэнөөр, улам гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэхэ юм.

А. АНДРЕЕВ,
геолого-минералогическа эрдэмэй кандидат.

Хойто-Байгалай аймагай А. Ф. Кучинскиин даадаг бригадын залуу загаһашан Петр Нестерович Костылев 1973 ондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн согсолходо, «Аймагай эрхим загаһашан» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй. Тэрэ оролдосотой ажаллаһанайнгаа ашаар, иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Петр Нестерович эрхимээр ажаллажа ябаад, хүдөө ажахын институдта заочноор һурана. Залуу загаһашан түсэбтэ даабаряа 153 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. Н. Костылев.

А. КЛИМЕНКЫН
фото.

Хилын саанаһаа
• телефон • телеграф • радио

КАИР

Үнэмшэлгын грамотанууд барюулагдаба

ТАСС

СССР-һээ Египедэй Араб Республикада байдаг элшэн сайд В. П. Поляков президент Анвар Сададта үнэмшэлгын грамотануудые барюулба.

Үнэмшэлгын грамотануудые барюулһанай һүүлээр хани ёһоной хөөрэлдөөн боллоо.

БУХАРЕСТ

Хани харилсаан үргэдэнэ

ТАСС

1974 — 1976 онуудта СССР-эй ба СРР-эй хоорондо бэелүүлэгдэхэ соёлой, эрдэм наукын харилсаанай түсэбтэ эндэ гар табигдаба.

Соёлой, эрдэм наукын, һуралсалай, элүүрые хамгаалгын, спортын талаар совет-румын харилсаа холбоое саашадань гүнзэгырүүлэн хүгжөөхэ ябадал энэ түсэбөөр хараалагдана. 1974 он дотор Румыниин Социалис Республикада — совет соёлой үдэрнүүдые, Советскэ Союзда — Румыниин соёлой үдэрнүүдые үнгэргэлгэ хоёр ороной соёлой хэрэгтэхи шухала хэрэг болохо.

ПАРИЖ

Сесси хүдэлмэрээ дүүргэбэ

ТАСС

Эб найрамдалай тала баригшадай бүхэдэлхэйн хүдэлөөнэй 25 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Президиумэй сесси хүдэлмэрээ дүүргэбэ. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Генеральна секретарь Р. Чандрын түрүүлэлгэ доро болоһон түгэсхэлэй заседани дээрэ хэдэ хэдэн документнүүд, тэдэнэй тоодо эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөнэй 25 жэлэй ойдо зорюулагдажа абтаһан деклараци, Чилидэхи, Дүтын Зүүн зүгтэхи, Индохитадтахи ба Португалиин колонинуудтахи байдал тухай тогтоолнууд, мүн Азида хамтааран буу зэбсэг хуряаха, аюулгүй байдал хангаха тухай тогтоол баталгадан абтаа.

БЕРЛИН

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

ТАСС

Албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан Финляндиин гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Карьялайненай, ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй уялга дүүргэгшэ О. Фишерэй хоорондын тусхай хөөрэлдөөнүүд дүүрэбэ. Уласхоорондын автомобильна зам харилсаа бии болгохо тухай правительственна договор ГДР-эй, Финляндиин хоорондо баталагдаа.

ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф Финляндиин гадаадын хэрэгүүдэй министртэй уулзаһан байна. Хоёр гүрэнэй хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоһонһоо хойшо ГДР-эй ба Финляндиин арадуудай ашатуһада политическэ ба соёлой талаар харилсаа холбоомнай амжалтатайгаар хүгжэжэ байна гэжэ хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр тала тэмдэглэбэ.

ХАНОЙ

ДРВ-гэй МИД-эй МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ эндэ мэдүүлгэ тунхаглуулхадаа, политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө Урда Вьетнамай шорон түрмэнүүдтэ һууһан хүнүүд үгы гэжэ США-гай гүрэнэй департаментын һаанай баталамжые эрид буруушааба. НФОЮВ-ай ба РЮВ-эй ВРП-гэй тала баридаг хэдэн зуугаад мянган хүнэй, Урда Вьетнамай тала оройдоо баридаггүй политическэ ба шажанай ажал ябуулагшадай сайгон захиргаанай шорон түрмэнүүдтэ хаагдажа байһан ушарые дальдалан нюухын тула иимэ баталамжанууд хэгдэнэ гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Урда Вьетнамдахи түрмэнүүдтэ хаагданхай байһан хүнүүдые дары сүлөөлхэ эрилтэ сайгон захиргаанай үмэнэ табигдана.

БОНН

Г. Лебер США ошохоёо мордобо

ТАСС

Германиин Федеративна Республикын оборонын министр Г. Лебер Вашингтон ошохоёо ниидэн мордобо. Гурбан үдэрэй турша сэтэндэ байха үедөө США-гай оборонын министр Дж. Шлесинджертэй, гүрэнэй секретарь Г. Киссинджертэй, политическэ, сэрэгэй бусад ажал ябуулагшадтай уулзажа, хөөрэлдэхэ байна.

Хойто Атлантиин холбооной гол асуудалнууд, НАТО-гой талаар США-гай ба ФРГ-гэй хоорондын сэрэгэй-политическэ харилсаанай асуудалнууд, мүн Европын түбэй хубидахи зэбсэгтэ хүсэнүүдые, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдэй ябаса тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ юм гээд Бонндо соносхогдоо һэн.

ЖЕНЕВЭ

КНДР—Бүхэдэлхэйн почтын холбооной гэшүүн

ТАСС

Корейн Арадай Демократическа Республика Бүхэдэлхэйн почтын холбооной гэшүүн болобо. Уласхоорондын энэ эмхиин Лозаннада боложо байгаа XVII конгресс дээрэ иимэ шиидхэбэри абтаа.

ДАМАСК

СЭРЭГҮҮДЫЕ ҺАЛГААН ТАРААХА ТУХАЙ ХЭЛСЭЭН

ТАСС

Сириин ба Израилиин сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һалгаан тарааха тухай хэлсээн баталагдаа гээд Сириин радио мэдээсэбэ.

Республикын президент Хафез Асадай түрүүлэлгэ доро үнгэрһэн Сириин түрүү үзэлтэй национальна фронтын Центральна хүтэлбэриин заседани дээрэ сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һалгаан тарааха тухай асуудалаар болоһон хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые хаража үзөө.

Дүтын Зүүн зүгэй байдалаар Женевскэ конференциин сэрэгэй асуудалнуудые шиидхэдэг бүлэгэй байшан соо сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һалгаан тарааха тухай хэлсээндэ майн 31-дэ гар табигдаха юм.

МОНТЕВИДЕО

Уругвайн полициин мэдээсэл

ТАСС

Уругвайн засагаархид мэдээсэл тунхаглахадаа, Уругвайн Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Родней Арисмендиие баряжа хааһан тухай баримтануудые түрүүшынхеэ мэдэрнэ. Тэрэниие полицийнхидай майн 8-да барижа хааһаниинь мэдээжэ ааб даа.

Р. Арисменди сэрэгэй юстициин зургаануудай мэдэлдэ үгтэнхэй гээд Монтевидеогой полициин управлениин мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Гэбэшье тэрээндэ ямар гэм зэмэ тохоһон тухайнь юуншье хэлэгдэнэгүй. Р. Арисмендиие мүшхэн мүрдөө гээд полици мэдээсэнэ.

ЛОНДОН

Англиин кабинедэй шиидхэбэри

ТАСС

Хойто Ирландиин ассамблей уялгануудаа дүүргэлгэеэ дүрбэн һараар болюулхань гээд Хойто Ирландиин хэрэгүүдые эрхилдэг Англиин министерство соносхобо. Ольстертохи байдалые хаража үзэһэн Англиин кабинедэй заседаниин боломсоорнь министерство иимэ захиралта гаргаһан байгаа. Энэ шиидхэбэри Хойто Ирландиин ассамблейе тарааха гэһэн эрилтэ табидаг протестанска «хархис хүсэнэй» үмэнэ хэгдэһэн үшөө нэгэ буулта болоно.

Зүбшэлэлгэнүүдые хэхын тула Белфастдэ уулзахаар Хойто Ирландиин хэрэгүүдые эрхилдэг министр М. Рис Ольстерой политическэ партинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ дурадхаа.

НЬЮ-ЙОРК

Америкын үтэлһэн хүнүүдэй хуби заяан

ТАСС

Америкын олон зуугаад мянган үтэлһэн хүнүүд үгытэй ядуу байдалда ажаһууна. Засаг захиргаан эдэнэртэ огто анхаралаа хандуулнагүй гээд Нью-Йорк штадай комиссиин бэлдэһэн элидхэл соо хэлэгдэнэ. США-гай эгээн ехэ хото — Нью-Йоркдо ажаһуудаг үндэр наһатай хүнүүдэй байдалые энэ комисси удаан саг соо шэнжэлһэн байгаа.

Нью-Йорк хотын 100 мянга гаран үндэр наһатай хүн зон жэлдээ 1000 долларһоо бага олзо доходтой гэхэ гү, али США-гай үгытэй 25 миллион хүн зоной олзо доходой хэмжээнһээ 4 дахин бага мүнгэ абадаг байна.

ТОЛИ

МАРТАЖА БОЛОХО ААЛ?

Хүшөөнүүд, хүшөөнүүд... Юун тухай хөөрэнэб? Энэ асуудалда гансата харюусахань бэрхэтэй гээд һанагдана. Олон ондоо ушарта эндэ тэндэ хүшөөнүүд бодхоогдожо, энэ тэрэ шухала үйлэ хэрэгые мүнхэлдэг гээшэ ааб даа. Гансашье хүшөөнүүд бэшэ. Ямар нэгэ город ба хүдөө нютагууд, пионерэй отрядууд ба үйлсэнүүд алдар солото хүнүүдэй нэрээр нэрлэгдэһэн гээшэ. Үшөө тиихэдэ граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнуудай баатарнууд тухай шүлэгүүд зохёогдодог, номууд бэшэгдэдэг байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ фашис булимтарагшадтай баатарлигаар тэмсэжэ, наһа бараһан сэрэгшэдтэ республикымнай нютаг бүхэндэ шахуу хүшөөнүүд бодхоогдонхой. Энэмнай ехэ һайшаалтай хэрэг гээшэ. Юуб гэхэдэ, сэрэгшэдэй дурасхаал хэтын хэтэдэ мүнхэлэгдэнэ ха юм. Энэмнай залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай байна. Залуушуул, илангаяа һургуулиин һурагшад түрэл нютагайнгаа баатар сэрэгшэдые мэдэжэ абадаг юм. Нютагт бодхоогдоһон хүшөөнүүдэй дэргэдэ эхин классуудай һурагшад пионерэй зэргэдэ абтажа, Эхэ орондоо үнэн сэхэ байха тухайгаа тангаригаа үгэдэг һайн һайхан заншалтай болонхой.

Манай республикын Баргажанай аймагай Баян-Гол нютагта Б. Сангадин гэгшэдэ хүшөө бодхоогдонхой. Энэ нүхэр түрэл нютагтаа хамтын ажахы эмхидхэхэ хэрэгтэ айхабтар эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан юм. Баргажан нютагта түрэһэн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ партизанска отрядай командалагша ябаһан Гуржап Очировта түрэл нютагтань хүшөө бодхоогдоһон байна. Иимэ жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа республика доторнай олон ааб даа.

Бата Микишкеевич Дамчеев тухай дуулаагүй хүн республика дотор үсөөн байха. Энэ нүхэр Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ эрэлхэг зорилготойгоор тэмсэжэ, Эхэ ороноо сүлөөлэлсэһэн юм. Совет солдадай Алдар Солын гурбан шатын ордеоор, хэдэн медальнуудаар шагнагданхай. Түрэл нютагтаа бусажа ерээд, сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшээр удаан саг соо ажаллаа һэн. Тиигэхэ зуураа нютагайнгаа колхозой экономико хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, хүн зоной һуудал байдал һайжаруулха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаараа оролдодог байһан юм. Тиигээд хүндэ үбшэндэ дайрагдажа, сагһаа урид наһа бараа бэлэй.

Солдадай Алдар Солын орденуудай дүүрэн кавалер Бата Микишкеевич Дамчеев тухай Санагын дунда һургуулиин багша Б. Шойдоков «Дархан соло» гэжэ тууужа, поэт М. Самбуев «Мамайн добуун» гэһэн поэмэ бэшэһэн юм. Тэдэ номуудые түрэл нютагайнь хүнүүд угаа һонирхолтойгоор уншажа, баатар сэрэгшынгээ дайшалхы замтай танилсажа байдаг. Жэл бүри Илалтын һайндэр — Майн 9-дэ Санага нютагай залуушуул спортын мүрысөө үнгэргэдэг заншалтай болонхой. Тиимэ мүрысөөнүүд Б. М. Дамчеевэй дурасхаалда зорюулагдадаг байха юм.

Б. М. Дамчеев Санагын дунда һургуулида һураһан юм. Энэ һургуулиие Дамчеевэй нэрэмжэтэ һургуули гэжэ нэрлэхэ тухай асуудал нэгэнтэ бэшэ табигдаһан байгаа. Мүн аймагай түб Закаменск хотын үйлсэнүүдэй нэгые Дамчеевэй нэрээр нэрлэхэ тухай дурадхал оло дахин ороһон юм. Теэд энэ асуудал мүнөөшье болотор шиидхэгдээгүй байһаар. Захааминай аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет энэ асуудал һаяар хаража үзөөд, зүб шиидхэбэри абаха бэзэ гэжэ найдагдана. Энэмнай тон шухала удха шанартай асуудал болоно бшуу.

Мүн Санагын дунда һургуулиин пионерскэ дружинада Б. М. Дамчеевэй нэрэ олгоходо болохо бэшэ гү? Энэ гурбан асуудалай зүбөөр шиидхэгдээ һаа, баатар сэрэгшэ Бата Микишкеевичэй нэрэ хэтэдээ мүнхэлэгдэхэ ха юм.

Ринчин Ванюшкеевич Эрдынеев Баргажанай аймагай Улан нютагай колхозой түрүүлэгшээр олон жэлдэ хүдэлһэн байгаа. Колхозой газар таряалангай ажахы хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө тэрээндэ Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ соло олгогдоһон юм. Тэрэ нүхэрэй наһа барахада, хүшөө бодхоохо тухай нютагайнь хүн зон нэгэнтэ бэшэ хөөрэлдэһэн байха. Хөөрэлдөөд лэ, мартажархиха гээшэмнай ехэ таалрамжагүй хэрэг болоно. Энэ асуудалые Баргажанай аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет хаража, зүб шиидхэбэри абаха зэргэтэй гэжэ һанагдана.

Алдарта хүбүүд, басагадайнгаа баатаршалгые, үйлэ хэрэгые мүнхэлхэ асуудалда орон доторнай ехэ анхарал хандуулагдана. Энэмнай мартажа болохогүй хэрэг гээшэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай баатарнуудай нэрэтэй һургуулинууд, пионерскэ дружинанууд, үйлсэ гудамжанууд республика доторнай улам олошоржо байг лэ!

Б. ВАНЧИКОВ,
журналист.

МҮНӨӨДЭР—ҮХИБҮҮДЫЕ ХАМГААЛХА

УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

СЭЛМЭГ БАЙГ ЛЭ ТЭНГЭРИ!

ФОТО РЕПОРТАЖ

Буряадай хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин техническэ управлениин «Голубок» гэжэ хүүгэдэй саад Улаан-Үдэ хотын эгээл томо һайн саадуудай нэгэниинь болоно. Профсоюзна үйлсэдэ байрладаг энэ саадта хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй 150 гаран үхибүүн хүмүүжүүлэгдэнэ. Тэдэнэй гушаниинь бүхэли сүүдхээр саадта байлгагдажа, хүмүүжүүлэгдэдэг байха юм. Саадай хүмүүжүүлэгшэд эдир багахан хүүгэдые һайнаар хооллуулха, хүмүүжүүлхын тула ехэ оролдолго гаргажа байдаг юм.

Саадай хоёр дабхар байшан соо ороходо һаруул, үхибүүдтэ хэрэгтэй бүхы юумэн бии. Элдэб янзын нааданхайнууд үхибүүдэй дура татана. Богонёор хэлэхэдэ, энэ саадта хүмүүжүүлэгдэдэг үхибүүдэй амарха, наадаха, ном үзэхэ, ирагуу һайхан хүгжэм шагнаха бүхы арга боломжо бии. Эжы, абанарайнгаа ажал хүдэлмэридөө байха үедэ эндэхи үхибүүд баһал өөһэдын «ажалтай» байна ха юм.

Манай бага ябахада, Улаан-Үдэдэ хүүгэдэй саад үсөөн байдаг һэн. Мүнөөнэй үхибүүд жаргалтай даа. Тэдэндэ хэрэгтэй юумэн саадтамнай хуу бии, — гээд «Голубок» саадые даагша Анна Александровна Шанкова хөөрэнэ.

Энэ саадта хорёод хүн ажалладаг юм. Тэдэнэй дунда үни удаан хүдэлжэ, ажалай баян дүршэлтэй болоһон хүмүүжүүлэгшэд олон. Нэн түрүүлэн Анастасия Ивановна Масюковае нэрлэхэ дуран хүрэнэ. Энэ нүхэр Улаан-Үдын багшанарай училищи 1948 ондо дүүргэжэ гараһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо «Голубок» саадта хүмүүжүүлэгшээр хүдэлнэ. Мүнөө бага наһатайшуулай группада ажаллана. Эдиршүүлэй наада эмхидхэхэ, тэдэниие һайнаар һургаха хэрэгтэ анхаралаа ехээр табидаг байна. СССР-эй арадай гэгээрэлэй отличник гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. «1973 оной социалис мүрысөөндэ шалгарагша» гэһэн тэмдэгтэ хүртэһэн байна. Хүмүүжүүлэгшэ Вера Григорьевна Степанова баһал үнинэй хүдэлжэ, түрэлхидэй зүгһөө баяр баясхаланда хүртэжэ ябадаг болонхой.

Зурагууд дээрэ: 1. Саадай хүмүүжүүлэгшэ А. И. Масюкова үхибүүдтэеэ. 2. «Голубок» гэжэ саадта байдаг үхибүүд. 3. «Бидэ хатарта һурадагбди».

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Баатар БАТОЕВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

«УНАНА САҺАН»

Газаа үбэл.
Сэнтэһэн сонхын
Угалза хээ
соогуур долгилон,
Гуниг дүүрэн
уянга зэдэлнэ:
«Унана саһан —
томбэ лэ нейжэ» *).
Унана саһан
сонхым саана.
О, дуушан, тогтыш,
зааха хүлеэгыш,
Ондоо дуугаа
намдаа дуулыш.
Сагаан хүшэгын
саанаһаа аалин
Сайбар морёор
холоһоо дабхин,
Сэлмэг шарайта
танигдаагүй басаган
Сэнхирхэн галдам
ерэхэ аалам.
Саһан дээрэ
сэсэг таряад,
Заяан тухай,
жаргал тухай
Зэргэлэн намтай
дуулаха аалам.
Холшор нюдэнэй
хонгор туяа соо
Найдал этигэлэй
ошото галханай
Носоһон тухайда
дуулаха хаяа.

*) — Унана саһан — Францын элитэ дуушан Сальваторе Адамогой дуун.

ИНАГАЙМ СОНХО ДОРО ТҮРЭҺЭН ШҮЛЭГ

Уулзахадаа шамтай
нэгэшье үгэ
Урал дээрэһээ
унагаагаагүйб.
Найдал тухай, дуран
тухай
Нэгэтэшье шамтай
үгэлөөгүйб.
Бударан унаһан саһан
дундуур
Бадаран гараһан
миһэрэлыеш
Баясан баясан
шэртэхэдээ,
Һаруул сэлмэг нюдэн
сооһш
Һайхан этигэл
бэдэрээб.

ГУНИГ ДУУН

Ноорхой үүлэнэй
Соорхой соогуур
һарын туяа бүдэрнэ.
Толон мүшэд
Шоолон намай
толгой дээрэм миһэрнэ.
Орой үдэшын
Бүрүүл гэрэл
орёон намай тэбэрнэ.
Гэрэйш сонхын
Гэрэл шэртэн
мүнөө газааш зогсоном.
Дабхар гэрэйш
Шата дамжан
ондоо хүнүүд һубарина.
Һаруул сонхоор
Сарюун шарайеш
халта харан баясанам.
Һанаан сэдьхэлэйм
Һайхан дантина
һанан шамай уярнам.

Элбэг МАНЗАРОВ

БОРГООҺОН

БАСНИ

Үхэр малнуудай байра
соо
Үгэ зугаа гараа гэдэг.
Ямаршье үбшэниие
аргалха
Яһалхан эмшэн ерэхэнь
гэлсээ.
Үбшэн тулюур үнеэд
Үдэр бүри хүлеэнэд.
Бужуу хамуудаа
дарагдаад,
Байха бэеэ долёонод.
Үни удаан хүлеэгдэһэн
Үнөөхи эмшэмнай ерээл.
Бүхэг бүхэг гэшхэлһээр
Байра соогуур
һүрхэйтээл:
— Яаһан муухай
байра соо
Яахаяа таниие хаагааб?
Яһа һүүжэтнай
ёрбойлдоод,
Яһала хайратай
байналта.
Хайшан гэхэб нэгэ бага
Хүлеэжэ үзэгты,
нүхэдүүд.
Шуһанайтнай һайн мууе
Шалгажа үзэһүү
түрүүшээр.
Шууялдангүй нэжээдээр
Шуһаа үгэхэдэтнай
болохо гээд,
Хамараа үргэлэн
Боргооһон
Хадхаад лэ абана
түргэхэн.
Арайш гэжэ һудаһыень
Арба хадхаад олоо хаш:
Аргагүй баяртайгаар
Абяаш гарангүй һороно.
Абаха шуһаа абаад,
Амаржа ногоондо һууба.
Нэгэл хадхаһан зүүгээрээ
Нүгөөдыень баһал
зобообо.

— — ☆ — —

Хэлэхэнь эндэ юун
байхаб?
Хэзээл нэгэтэ
Боргооһон
Харагшан үнеэнэй
һүүлдэ
Харанхалатараа
һэбюулхэл.
Зарим нимэ малай эмшэд
Зонойш дунда ушардаг.

Хүнэй саана хүн бии,
Хүлэгэй саана жороо бии.
Амиды хүнэй шарай
алтан,
Үхэһэн хүнэй шарай
үнэһэн.
Дүрөө уташье һаа, газарта
хүрэхэгүй,
Дүү бэрхэшье һаа, ахада
хүрэхэгүй.
Зон хүсэтэй,
Зогдор шэрүүнтэй.
Хүн үедөө.
Ногоон хүхэдөө.
Хулууһан хүн нэгэ
нүгэлтэй,
Хулуулгаһан хүн хорин
нүгэлтэй.
Үлэн шоныи шүдэн
хурса,

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Тэнэг хүнэй нюдарга
урдаа.
Эрдэмтэй ехэ ээм
дарахагүй.
Мүнхэ алтанһаа
Мүнхэ нэрэ үлүү.
Модоной үндэһэн газар
доогуур.
Хүнэй үндэһэн газар
дээгүүр.
Нохойн үгыдэ гахай
хусаба.

С. СКОЛЬЖИКОВОЙ
суглуулбариһаа.

АМИДЫ ХҮН АРГАТАЙ

(АНГУУШАНАЙ ХӨӨРӨӨН)

Ойн гахайн арһа үбшэдэггүй юм. Теэдшье үбшэхын аргагүй гэхэ юм гү, али талын тэжээмэл гахайһаа илгаруулхын, өөрынгөө бэрхые харуулхын тула ангуушад тиимэ гүрим бии болгоһон юм. Үбэлэй хүнтэндэ хаана тэрэниие үбшэжэ зобохобши даа, гэдэһэ доторыень гаргажа хаяад лэ, туламда тааража оромоор болоторнь сабшажархидаг. Түүдэг дээрэ сонгоохоло, өөхэнэйнь шэмэ шүүһэн мяхан руугаа шэнгэжэ, илангаяа дотор муутай хүнэй эдихэдэ, бэедэнь ехэ туһатай байдаг юм шуу даа.

Нэгэтэ Дарма, Дандяахай, Паалин, Пархуули бидэ табан гурбадахи үдэртөө һүрэг гахайн халуун мүртэ аяар тэрэ Үдхалтын наада хүбшэдэ ороо һэмди. Ямаршье юумэнһээ үргэһэн байгаа юм: Адхата Хайрханай зүүгээр Баян Улаанние шэглээд, тогтон торонгүй арилшаһан байба. Хоёрдохи үдэртөө хойноһоонь мүшхэжэ ябатараа, нохой бидэ хоёр бэшэнһээ гээгдэшообди. «Хэрмэ, гүрөөһэ агнангаа Удхалтаяа уруудаад, Тудхалта руу ороно аабзаш даа», — гэлдээд, бэшэмни саашалба. Эсэжэ түйлдаа хүрэшэһэн хадаа нэгэ бүдүүн нүүлэ дээрэ хэбтэнэб. Нилээдгүй удаан хэбтээ хаб, гэнтэл шэхэнэйм хажууда нохоймни гангинажа байба. Үндыжэ харан гэһээм, Дархинтын шэлэһээ зүүлжээ һүрэг олон гахайнууд саһа сагаалхюулан, зүра сохижо ябабал даа. Хашарагай зэргэ гэхээр томо бодон түрүүлэнхэй. Наранай гэрэлдэ сайбалзаһан саһан дээрэ тэрэнэй һоёонууд мүнгэн хутага шэнги ялалзаха юм. Нохой бидэ хоёр бүдүүн нүүлынгээ саана хоргодоод, бишыхан таляан дээгүүр гаража ябаһан гүшаад гахайнуудые хаража һуунабди. Оройдол хорёол лэ алхамай газарта түр зуураханa зогсоод, томо бодон шодогор һүүлээ газарта нялан, шэхээ һэртылгэн шагнаархаба. Ойн гахай шодогор һүүлээ газарта хадхаад юумэ шагнадаг зантай юм. Манай үнэр абаа хаш. Гэнтэл зүүн тээшээ халба һүрөөд, Удхалтын жалга руу һүрэгөө дахуулан шуумайшабал даа. Бузар лэ һүрөөтэй юм даа. Урмаа хухаршаһан хоёрой ябахаяа түхеэржэ, ай халаг, юун болоо гэжэ һананат!

Хоёр гү, али гурбан зуугаад шахуу алхам хожомдошоод, һүрэгһөө таһаршаһан нэгэ доголон мэгжэ шогшожо ябабал даа. Һүрэг гахайнуудшье үни үгы болошонхой.

«Яангарни, ши бидэ хоёрой амиды ябаһан буян, орон дэлхэйн олзын ехэ хэшэг одоол өөрөө ерэбэ гээшэ. Онсо бэлигээ, онол аргаяа харуулха болобо гээшэбди, нүхэр», — гэжэ хажуудамни шэхээ һэрмылгэн, гэтэшоод хэбтэһэн нохойдоо шэбэнэбэб.

Долоо гү, али найма һаратай боложо ябаһан мэгжэ хаш даа, хэбэрынь. Замагаа татанхай, амяа баринхай хүлеэшоод лэ һуунабди. Һүрэгэй зогсоһон газарта тогтохо аабза гэжэ һанабаб. Тэдэнэй зогсод гээд халба һүрэһэн газарта хүрэһөөр лэ хоншоороо шогнойлгон унхидаад, баһал саһа руу шодон һүүлээ хадхаад шагнаархашабал даа. Хальбагар шэхэнэйнь доохонуур шагаажа, шагаажа ерээд лэ шабхала даражархибаб.

Утаанай тараһан хойно харан гэһээм, тэрэмни зэрсэг шэнги нэгэл газартаа эрьелдэжэ байба. Яангар, шолмо, өөрөөшье мэдэнгүй хусажархиба ха юм. Буугаа һомолбоб. Шэхэн дээрэнь дари адхажа байтарнь, мүнөөнэйхимнай һомон шэнги шуумайжа, бидэн тээшэ сэб сэхэ ерэбэл даа. Дохолхоошье болишонхой. Бүдүүн нүүлын саана хоргодоод хэбтэһэн бидэн дээгүүр хэрмэн мэтэ солбоноор һүрөөд гарашаба. Гахай гээшэ даб гэһээр гэнтэ эрьелдэжэ шададаггүй ха юм. Тэрэнэй эрьелдэжэ ерэтэр тэрэ бүдүүн нүүлынгээ нүгөө талада һолжорон гарашабаб. Яангар, шолмымни һүнөһэн гарашоо юм гү, яагаа юм гангинаад баһал миниингээ хойноһоо һүрэбэ. Ай, зайлуул, нүгөө талаһаа гахайн һүрэхэдэ, бидэ хоёр арай үрдижэ, тэрэ нүүлынгээ нүгөө талада һолжоржо гарабабди. Миисгэй хулгана хоёр шэнги эрьюусэлдэнэбди. Шархатаһан гахай нүүлын саана бэеэ нюугаад хэбтэһэн бидэн дээгүүр һүрэжэ гарахадаа, шуһаа сэсэргэн, уур сухал дундаа «хар-хур» гэхэ юм. Ай, ёо-ёо жэхыдэһэ хүрэмөөр. Гэнтэл толгойдом сахилгаан түргэн бодол түрэжэ, хүнэй толгойн үһэ хюһамаар болотор хурсадажархиһан һомон хутагаа һугалжа, дээгүүрнай дахин һүрэхэдэнь, нүүлэ дээгүүр ёдойлгон хоёр гараараа шангаханаар адхаад һуубаб. «Жэрд» гэһэн абяа дуулаал, гахайн таб гэжэ бууһатайнь адли Яангар бидэ хоёр тэрэ бүдүүн нүүлынгээ нүгөө тала руу һолжоршобобди. Харан гэһээмнай, тэрэ гахай гэдэһээ гарашаһан дахин добтолхо һанаатай эрьелдэжэ байба. Урданай солбониинь үгы болошонхой. Дахин һүрэхыень хүлеэгээд, хутагаа бэлэн бариад гэтэбэб. Даб гээд эршээ абан гүйхэ гэхэдэнь, гэдэһэниинь доодо талаһаа — нарин гэдэһэниинь хаш, — уригдашаһан байжа, гайхаһан шэнгеэр бодон гахай хэрхирэн. Хархиран нэгэ газартаа эрьелдэжэ оробо. Гай болоходоо, буумни нүүлынгээ нүгөө хажууда саһан дээрэ хэбтэнэ. Гэдэһэнтээ зууралдажа, тухагүй болоһон гахайһаа нюдөө холодуулангүй, гэшүүһэ абажа. арай шамай гэжэ даа буугаа татажа абабаб. Гахай дахин нимэ бүдүүн нүүлэ дээгүүр собхоржол шадахаа болёохаш.

Һалаганаһан гараараа буугайнгаа замагай шэхэн дээрэ дари адхаад, буудаха гэхэдэм, гахай эрьелдээд һалаха юм бэшэ даа. Нэгэ бага аалин болохынь тэндэ толгой руунь буудажархибаб. Нэгэ удаа өөдөө сорогод гээд, хоншоорооро газар хадхан одоошье тангайшаба даа. Дахин буугаа һомолоод, толгой руунь үшөө нэгэ буудаад, хажуудань ошоходом одоошье амяа табинхай хэбтээ һэн. Гэдэһэ доторыень гаргажа хаяад, толгойень нугалжа, урда хоёр хүлтэйнь һалаа модоор холбожо уяад. Удхалтаяа уруудан шэрэжэ, Тудхалтынгаа отогто орожо ерээ һэм. Нүхэдни баһа нэгэ мэгжэтэй ерэбэ. Одоол долоон голтой гахай байгаа даа, юу хэлэхэб. Урдахи баруун хүлынь хуха буудуулшаһан байгаа. Иигэжэ зэрлиг гахай алажа, амиды хүн аргатай юм байна гэжэ бодоо һэм.

Вл. ЛУБСАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Уһалагдадаг газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ» — Л. Санеевэй статья. Депутадта кандидадуудтай һунгагшадай уулзалга. Тарялан дээрэһээ абтаһан мэдээнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. Л. Санеевэй статьягай үргэлжэлэл. «Үргэн харгы үгэгты» — В. Штеренбергын статья. «Ургасын хойноһоо харууһалалга — үндэр ургасын эшэ үндэһэн» — Б. Гомбоевой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Түрэл орон доторнай. «Харгы замдаа гараба» — В. Ильинэй статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Субботын үдэрэй хуудаһан.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 12.40 — Үхибүүдэй хүгжэмэй 2-дохи һургуулиин һурагшадай концерт.

«Орбита». 13.15. — Һүүлэй һонин. 13.25 — Һурагшадта — «Здравствуй, племя младое, незнакомое». А. С. Пушкинай зохёолнуудые уран гоёор уншаха Москвагай һурагшадай конкурс (үнгэтэ). 14.25 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 14.55 — «Гелена Великанова дуулана» (үнгэтэ). 15.25 — «Ехэ барилгын эхин». Байгал-Амарай харгы барилга тухай. 15.55 — «Ан амитадай ай[...]» (үнгэтэ). 16.55 — «Со[...] ороной үхибүүд». «Бэдэ[...]гэ хэхэеэ гарахам» г[...] телевизионно документа[...]на фильм түрүүшынхеэ [...]руулагдаха. Уран зохёол[...] Сергей Михалков эх[...] үгэ хэлэхэ. 17.50 — [...] Лист. Оркестртэй наад[...] фортепианын нэгэдэхи [...]церт. 18.10 — А. С. Пу[...]кин. «Домик в Колом[...]» — телевизионно зүжэг [...] түрүүшынхеэ харуулагд[...] (үнгэтэ). 19.00 — «Врем[...]» — мэдээсэлэй програм[...] 19.30 — 19.40 — Забп[...]лалга. 19.40 — Уран [...]ханай гимнастикаар СС[...]эй чемпионат. Минск[...] дамжуулга хэгдэхэ (үнгэ[...]) 20.05 — «Угалзан[...]» (үнгэтэ). 20.35 — «О[...] романс». РСФСР-эй габ[...]та артистка И. Богач[...] дуулана (үнгэтэ). 20.35 — «СССР-эй Верховно Со[...]дэй һунгалта үгтүүл[...]» 21.10 — «Кино бо[...] буулгагдаһан уран зох[...]нууд». «Шэнэ газар [...]лагдана» — уран һайха[...] фильм. (3-дахи сери. [...]тэ). 22.50 — «Балет ту[...]» (үнгэтэ). 21.00 — «Врем[...]» — мэдээсэлэй програм[...] 00.30 — «Бальзагай [...] дуран» — телевизио[...] уран һайханай фильм. 6-[...]хи сери — «Канатоход[...]» (үнгэтэ). 01.25 — «Ком[...]зитор Свиридов» — теле[...]зионно документаль[...] фильм түрүүшынхеэ хар[...]лагдаха (үнгэтэ).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.50 — «Х[...]то өөр тухайгаа хөөрэнэ» — телевизионно документаль[...] фильм. 19.35 — Үхибү[...]тэ зорюулагдаһан «Ох [...]эта Настя» гэжэ уран һа[...]ханай фильм. 20.55 — Э[...]традын концерт.

«Спортлотогой», «Спортлото-2»-ой майн 30-да Москвада үнгэргэгдэһэн ээлжээтэ тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото» — 16 (гимнастика), 17 (уран һайханай гимнастика), [...] (парашютна спорт), 36 (слалом), [...] (елүүр дээрэ гоё һайханаар халтиралга), 49 (даам).

«Спортлото-2» — 3 (акробатика), 6 (баскетбол), 15 (уһан дээрэ бүмбэгөөр наадалга), [...] (мэргэн буудалга), 39 (самбо), 45 (футбол).

(ТАСС).

УНШАГШАДАЙ АНХАРАЛДА!

1974 оной хоёрдохи хахадта хэблэгдэн гараха «Буряад үнэн» газетэдэ захил абалга үргэлжэлһөөр.

Аймагуудай «Союзпечать» агентствэнүүдтэ, хэлхеэ холбооной отделенинүүдтэ, хэблэл тараахa ниитын түлөөлэгшэдтэ захил хэжэ болохо.

Хахад жэлэй захилай сэн 3 түхэриг.

Хүндэтэ уншагшад! «Буряад үнэн» газетэдэ захил хэхэеэ бү мартагты!

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.